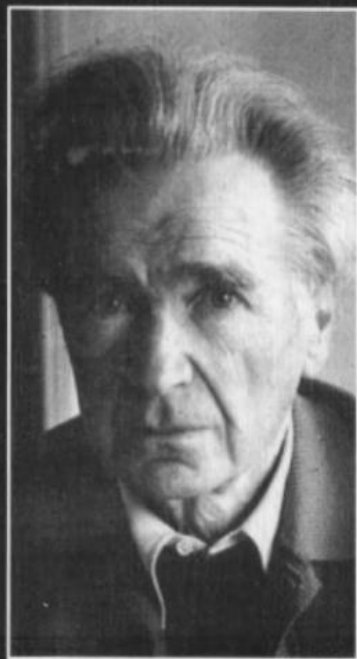

Sioran

Pečat

Rad

**Silogizmi
gorčine**

Sioran

SILOGIZMI GORČINE

Biblioteka

Pečat

Izvornik

Cioran

Syllogismes de l'amertume

Gallimard, Paris, 1952 (obnovljeno izdanje 1980)

Preveo

Jovica Aćin

Sioran

*Silogizmi
gorcine*

Rad

Sadržaj

Atrofija reči	7
Lupež Ponora	23
Vreme i anemija	38
Zapad	49
Cirkus usamljenosti	59
Religija	77
Vitalnost ljubavi	89
O muzici	96
Vrtoglavica istorije	100
Na izvorima praznine	110
<i>Sioranovi silogizmi</i>	125

Atrofija reči

Formirani u školi bezvoljnika, u školi idolopoklonika fragmenta i ožiljka, pripadamo kliničkom vremenu u kome se računaju jedino *slučajevi*. Usredsređujemo se na ono što je neki pisac prećutao, na ono što je mogao da kaže, na njegove neme dubine. Ako za sobom ostavlja *delo*, ako je sebe izrazio, sebi je osigurao naš zaborav.

Magija neostvarenog umetnika,... pobeđenog koji pušta da se njegova razočaranja izgube, ne ume da ih oplodi.

Toliko je stranica, toliko knjiga koje su budile naše emocije, i koje ponovo čitamo da bismo u

njima ispitali svojstvo glagolskih piiloga ili osobenost prideva!

U gluposti, on je ozbiljan duh koji bi, bolje orijentisan, mogao da uveća zbir remek-dela.

Atrofija reči 7

Bez naših sumnji u sebe, naš skepticizam bi bio nutvo slovo, konvencionalno nespokojstvo, filozofska doktrina.

„Istine“! Ne bismo više da podnosimo njihovo breme, da budemo njihovi lakovernici ili saučesnici. Snevam o svetu u kome se umire radi jedne zapete.

Koliko li volim drugorazredne duhove (Žubera, između ostalih) koji su, iz prefinjenosti, živeli u senci genija drugih i, strepeći da ga imaju, odbijali od sebe njihov!

Da se Molijer nadvijao nad svoje ponore, Paskal bi, sa svojim, nalikovao novinaru.

Sa izvesnostima, ništa od stila: briga za lepo kazivanje je povlastica onih koji ne mogu da se uspravaju ni u kakvoj veri. U nedostatku čvrstog oslonca, vezuju se za reči, fantome stvarnosti; dok drugi, ojačani svojim ubedenjima, preziru njihov privid i zavaljuju se u lagodnost improvizovanja.

Pazite se onih koji okreću leđa ljubavi, ambiciji, društvu. Oni se svete zato što su se toga *odrekli*.

Istorija ideja je istorija osvetoljublja samotnika.

Danas bi Plutarh napisao *Uporedne živote gubitnika*.

Engleski romantizam bio je srećna smeša opijuma, izgnanstva i sušice; nemački romantizam - alkohola, provincije i samoubistva.

Izvesni duhovi bi morali da žive u nekom od nemačkih gradova u doba romantizma. Zamislite, tako, Žerara de Nervalu u Tibingenu ili Hajdelbergu!

Ustrajnost Nemaca ne poznaje granice, pa čak ni u ludilu: Niče je svoje održavao jedanaest godina, Helderlin - četrdeset.

Luter, rano oličenje modernog čoveka, preuzeo je u sebe svaku vrstu neravnoteže: u njemu su istovremeno boravili jedan Paskal i jedan Hitler.

Jedino je istina prijatna.“ - Odatle potiču propusti Francuske, njeno odbijanje Nejasnog i Maglovitog, njena antipoezija, njena antimetafizika.

Boalo je, još više od Dekarta, morao da u svemu optereti jedan narod i cenzuriše njegov genije.

Pakao - podjednako tačan kao istražni postupak.

Čistilište - lažno poput svake aluzije na Nebo.

Raj - izlaganje izmišljotina i otužnosti...

Danteova trilogija obrazuje najistaknutiju rehabilitaciju đavola koje se poduhvatio jedan hrišćanin.

Šekspir: ljubavni sastanak ruže i sekire.

Životni promašaj je prikloniti se poeziji - bez podrške talenta.

Jedino površni duhovi pristupaju nekoj ideji s tananošću.

Navođenje administrativnih neugodnosti („the law's delay, the insolence of office“) među motive koji opravdavaju samoubistvo izgleda mi najdublja od stvari koje je izrekao Hamlet.

Po korišćenim vidovima izražavanja, umetnost se orijentiše prema besmislu, prema privatnom i nekomunikabilnom prostoru. *Duhovno* treperenje, kakvo postoji u slikarstvu, muzici ili poeziji, izgleda nam s pravom zastarelo ili vulgarno. *Publika* će ubrzo iščeznuti; umetnost će je pratiti u korak.

Civilizacija koja je započela s katedralama morala bi da okonča u hermetizmu shizofrenije.

Kad smo na hiljadu milja od poezije, još učestvujemo u njoj putem potrebe da trpimo urlanje - poslednji stadijum lirizma.

Biti Raskolnikov - bez izvinjenja za ubistvo.

Aforizam neguju jedino oni koji su upoznali strah *usred* reči, onaj strah od rušenja sa *svim rečima*.

Kad bismo mogli da se vratimo u vremena u kojima nikakva reč nije sapinjala bića, da se vratimo jednostavnosti usklika, raju tupoglavosti, radosnom zaprepašćivanju pred idiomima!

Lako je biti „dubok“: dovoljno je dozvoliti da vas preplave sopstvene mane.

Svaka reč me bolno pogada. Koliko bi mi, ipak, bilo prijatnije da slušam brbljanje cvetova o smrti!

Modeli stila: psovka, telegram i epitaf.

Romantičari su bili poslednji specijalisti za samoubistvo. Od tada je ono zamandaljeno... Da bismo doprineli njegovom kvalitetu, osećamo izuzetnu potrebu za nekim novim zlom u našem dobu.

Skinuti književnosti njenu šminku, sagledati joj istinsko lice, podjednako je opasno kao i lišiti filozofiju njenog nejasnog govora. Ne svode li se tvorevine duha na transfiguraciju beznačajnih sitnica? A ima li ikakve supstance izvan artikulisanog, u grimasi ili kataleptičkoj ukočenosti?

Knjiga koja, pošto je sve demolirala, ne demolira i sebe, uzalud nas ogorčuje.

Evo nas, izmeštenih monada, na kraju opreznih tuga i predviđenih anomalija: više od jednog znaka najavljuje hegemoniju delirijuma.

„Izvori“ nekog pisca, to su njegovi stidovi; ko ih ne otkriva u sebi, ili se skriva, posvećuje se plagiranju ili kritici.

Svaki uznemireni Zapadnjak podseća na nekog od junaka Dostojevskog, ali s računom u banci.

Dobar dramaturg mora da ima smisla za ubistvo; posle elizabetinaca, ko još zna da ubija svoje likove?

Nervna čelija se tako dobro prilagodila na sve da nam je potrebna silna muka da bismo ikada opazili bezumlje koje prodire u mozak, izazivajući njegovo prskanje.

Počevši od Benžamena Konstana niko još ni- je ponovo pronašao *ton* razočaranja.

Ko je savladao osnove mizantropije, ako bi da ide dalje - mora da se upiše u Sviftovu školu: ta- mo će naučiti kako da svoj prezir prema ljudima intenzivira do neuralgičnog stepena.

S Bodlerom, fiziologija je ušla u poeziju; s Ničeom, u filozofiju. Oni su organske smetnje uzdigli do pesme i pojma. Slabog zdravlja, pripa- lo im je da karijeru sagrađe na bolesti.

Misterija - reč kojom se služimo da bismo varali druge i oni poveruju da smo dublji od njih.

Ako Niče, Prust, Bodler ili Rembo nadživljavaju varljivosti mode, oni to duguju bezinteresnosti svoje surovosti, svojoj demonskoj hirurgiji, izdašnosti svoje gorčine. Njihovo delo traje, opire se kalendaru, zahvaljujući njegovoj svireposti. Proizvoljna tvrdnja? Razmotrite ugled Jevanđelja, agresivne knjige, knjige opake kakve nema.

Publika se ne priklanja autorima zvanim „humani“; ona zna da tu nema čega da se plaši: zastali, poput nje, na pola puta, oni joj predlažu sporazum s Nemogućnim, koherentnu viziju Haosa.

Verbalna raspuštenost pornografa često proističe iz preterane stidljivosti, iz stida da otvori svoju „dušu“ i, naročito, da je imenuju; nema nepristojnije reči ni u jednom jeziku.

Mogućno je, naposletku, da se stvarnost skriva iza privida; bilo bi, pak, smešno nadati se da je to od jezika. Zašto se onda pretrpavati pre jednim nego drugim mišljenjem, uzmicati pred banalnim ili neshvatljivim, pred zadatkom da kažemo ili napišemo bilo šta? Minimum mudrosti obavezuje nas da podržimo istovremeno sve teze, u eklektici smeha i razaranja.

Strah od jalovosti navodi pisca da proizvodi preko svojih snaga i da doživljenim obmanama pridodaje još mnoge koje pozajmljuje ili kuje. Ispod „Sabranih dela“ počiva varalica.

Pesimista mora da svakog dana izmišlja druge razloge za postojanje; to je žrtva „smisla“ života.

Magbet: stoičar zločina, jedan Marko Aurelije s bodežom.

Duh je veliki profiter poraza puti. On se bogati na njenim rashodima, pljačka je, likuje nad njenim bedama; živi od banditizma. - Civilizacija duguje svoju srećnu sudbinu podvizima jednog razbojnika.

„Talent“ je najpouzdanije sredstvo da sve lažirate, da izobličavate stvari i prevarite se o sebi. *Istinska* egzistencija pripada jedino onima koje priroda nije ničim obdarila. I mnogo nas napora staje da zamislimo svet lažniji od književnog sveta, ili čoveka s manje veze sa *stvarnošću* od književnika.

Ništa od spasa, osim u *oponašanju* tišine. Ali, naša brbljivost je prenatalna. Rasa frazera, verbalnih spermatozoida, mi smo *hemijski* vezani za Reč.

Potera za znakom nauštrb označene stvari; jezik posmatran kao cilj po sebi, kao konkurent „stvarnosti“; verbalna manija, čak kod filozofa; potreba za obnavljanjem *na nivou privida* - odlike jedne civilizacije u kojoj sintaksa ima prvenstvo nad apsolutom, a gramatičar nad mudracem.

Gete, kompletni umetnik, jeste naš antipod; primer za drugog. Strana mu je nedovršenost, taj moderni ideal savršenstva, i odbijao je da shvati opasnosti drugih; što se tiče njegovih, tako ih je dobro asimilovao da ni najmanje nije patio od njih. Njegova svetla sudbina nas obeshrabruje; pošto smo uzalud pretraživali po njoj da bismo otkrili uzvišene ili ogavne tajne, prepuštamo se Rilkeovoj reči: „Nemam organa za Getea.“

Ne možemo da preteramo u kuđenju XIX stoleća što je favorizovalo bagru glosatora, tih mašina za čitanje, to duhovno izrođavanje koje utelovljuje Profesor - simbol propasti jedne civilizacije, obezvredivanja ukusa, suprematije rada nad hirom.

Videti sve spolja, sistematizovati neizrecivo, ne gledati ni u šta u lice, inventarisati poglede drugih!... Svaki komentar nekog dela je rdav ili nekoristan, jer sve što nije direktno jeste ništavno.

Nekad su se profesori radije ustremljivali na teologiju. Barem su imali izvinjenje za poučavanje o apsolutu, da su se ograničili na Boga, dok u naše vreme ništa ne izmiče njihovoj ubilačkoj nadležnosti.

Od naših prethodnika pdvaja nas neustručavanje pred Misterijom. Čak smo raskrstili s njom: tako je rođen Apsurd...

Podvala stila: dati običnim tugama ne-ubičajeni izgled, ulepšati male nesreće, odenuti prazninu, postojati *putem reči*, putem frazeologije uzdaha ili sarkazma!

Neverovatno je da se zbog perspektive da će imati biografa niko nije odrekao života.

Prilično naivan da bih počeo da tragam za Istinom, nekad sam - uz čisti gubitak - prošetao kroz discipline. Počeo je da me obuzima skepticizam, kad bi je pala ideja da, kao poslednje прибежиште, konsultujem Poeziju: ko zna, možda će mi biti korisna, možda pod svojom proiz-

voljnošću skriva neko konačno otkrovenje!?
Iluzorno pribežište! Ona je otišla još dalje od mene
u negaciji; navela me je da se izgubim u svojim
neizvesnostima...

Za onoga ko je *udisao* Smrt, mirisi Reči već su
uteha!

Budući da su porazi na dnevnosti redu, prirod-
no je da ih Bog blagosilja. Zahvaljujući snobovi-
ma koji ga optužuju ili ga grubo napadaju, on uživa
izvesnu omiljenost. Ali, koliko vremena će još biti
interesantan?

„Bio je talentovan: ipak, niko se više za njega
ne zanima. Zaboravljen je. - Tako je pravedno: nije
umeo da se pobrine da bude *loše* shvaćen.“

Ništa toliko ne isušuje duh koliko njegova
odbojnost prema shvatanju tamnih ideja.

Šta čini mudrac? Miri se s gledanjem, jede-
njem itd., uprkos sebi prihvata taj „jad s devet
otvora“, kako se telo naziva u Bhagavad-Giti. -
Mudrost? Dostojanstveno trpeti ponižavanje u koje
nas bacaju naši otvori.

Pesnik; prepredenjak koji može da se dosađuje čekajući na zadovoljstvo, koji se ogorčuje zbog pometnji a priuštava ih sebi svim sredstvima. Zatim, naivno potomstvo oseća sažaljenje nad njim...

Bezmalobilo su sva dela stvorena od blesaka *imitacije*, u naučenim drhtajima i ukradenim ekstazama.

Suštinski preopširna, književnost živi od preobilja jezika, od raka reči.

Evropa ne pruža još dovoljno razvalina da bi u njoj epopeja procvetala. Medutim, sve ukazuje na to da će, Ijubomorna na Troju i spremna da je oponaša, ponuditi teme tako značajne da roman i poezija neće više moći sami da se s njima nose...

Da ne ostane ni poslednja iluzija, rado ću se pozvati na Omara Hajama, na njegovu tugu bez premca; ali, on je još *verovao* u vino.

Najbolje od sebe, ono malo svetla koje me od svega udaljava, dugujem retkim razgovorima s nekoliko gorkih pokvarenjaka, s nekoliko neutešnih pokvarenjaka koji, žrtve strogosti sopstvenog cinizma, više nisu bili kadri ni za kakav porok.

Pre nego temeljna zabluda, život je nedostatak ukusa kojeg smrt, pa ni poezija ne uspevaju da isprave.

U ovoj „velikoj spavaonici“, kako se u jednom taoističkom tekstu naziva vasseljena, košmar je jedini vid lucidnosti.

Ne obučavajte se u Književnosti ako ste, s dušom mračnom, obuzeti jasnošću. Za vama će ostati samo umni uzdasi, tanušni iverci vašeg odbijanja da budete ono što jeste.

U vrtlozima intelekta postoji izvestan red za kojim biste uzalud tragali u vrtlozima srca.

Skepticizam je elegancija nespokoјstva.

Biti *moderan*, to je krpiti u Neizlečivom.

Tragikomedija učenika: svoju misao pretvorio sam u prašinu da bih nadmašio moraliste koji su me naučili samo da je razmrvim...

Lupež Ponora

Svaka misao morala bi da evocira ruinu nekog smeha.

S krajnjom obazrivošću tumaram oko provalija, izmamljujem im poneku vrtoglavicu i odmaglim, poput lupeža Ponora.

Na početku svoje karijere svaki mislilac se, uprkos sebi, odlučuje za dijalektiku ili za žalosne vrbe.

Znatno pre nego što su fizika i psihologija bile rodene, bol je dezintegrisao materiju, a žal - dušu.

Kada pokušavate da zamislite svakodnevni život velikih duhova javlja se svojevrsna nelago-

da... Šta je Sokrat mogao da radi oko dva časa popodne?

Verujemo u ideje s toliko prostodušnosti zato što zaboravljamo da su one bile začete na dojkama.

Poezija dostojna svog imena počinje iskustvom o fatalnosti. Samo slabi pesnici su *slobodni*.

U zdanju mišljenja nisam našao nijednu kategoriju na kojoj bi počinula moja glava. Naprotiv, nema boljeg jastuka od Haosa!

Da bismo kaznili druge što su srećniji od nas, u nedostatku boljeg pelcujemo ih našim strahovima. Jer, naši bolovi, eto, nisu zarazni.

Ništa ne gasi moju žeđ za sumnjama; kad bih imao Mojsijev štap čijim dodirom i iz samog kamena počinje da teče!

Osim samorastezanja, ploda opšte paralize, nikakvog leka za krize klonulosti, za gušenje u ničemu, za užas da ste samo duša u ispljuvku.

Iz tuge sam jedva izvukao nekoliko ideja zato što sam je suviše voleo da bih duhu dozvolio da je osiromašava, obučavajući se u njoj.

Filozofski talas nameće se poput nekog gastronomskog talasa: neka ideja se odbija samo kao ovaj ili onaj sos.

Svaki vid mišljenja ima svoj *trenutak*, čas svoje omiljenosti: tako, u našim danima, ideja Ništavila... Koliko li samo izgledaju minuli Materija, Energija, Duh! Srećom, leksika je bogata: svaki naraštaj može da po njoj kopa i iz nje izvlači svoju reč, jednako važnu kao i ostale - nekorisne pokojnice.

Svi smo lakrdijaši u farsi: *nadživljavamo* svoje probleme.

U vreme kad je Đavo bujao, panike, strahovi, nemiri bili su zla povlašćena natprirodnom zaštitom: znali smo ko ih je izazivao, ko je bio na čelu njihovog procvata; sada, prepuštena sebi, ona se preobraćaju u „unutrašnje drame“ ili degenerišu u „psihoze“, u svetovnu patologiju.

Prisiljavajući nas redom na osmeh nad idejama onih koje podstičemo, Beda degradira naš skepticizam u puko zaradivanje hleba.

Biljka je lako dostignuta; životinja se dovija da bi se iskvarila; u čovekovom slučaju, pogoršava se anomalija svega što diše.

Zivot? Kombinacija hemije i obamrlosti... Sklanjamo li se u spokoj minerala? Zakoračujemo li natraške u kraljevstvo koje nas od njega odvaja i oponašamo *normalni* kamen?

Otkako se sećam, samo sam rasturao u sebi oholost da sam čovek. I švrljam po periferiji Vrste poput malodušnog čudovišta, nemajući dovoljan raspon da bih se pozivao na neku drugu majmunsku družinu.

Dosada izjednačava enigme: to je *pozitivistička* sanjarija...

Neki *urođeni strah* zamenjuje nam i nauku i intuiciju.

Smrt je toliko rasprostranjena, toliko mesta zauzima, da više ne znam *gde* da umrem.

Zadatak lucidnosti: dospeti do *tačnog* beznađa, do olimpske svireposti.

Sreća je tako retka zato što do nje dopiremo tek *posle* starosti, u senilnosti - povlastica udeljena malom broju smrtnika.

Naša oklevanja nose oznaku naše čestitosti; naše uverenosti - oznaku našeg varanja. Nepoštenje nekog mislioca prepoznaje se u sumi *preciznih* ideja koje on ističe.

U Apsolut sam zaronio kao uobraženjak; iz njega sam izišao kao pećinski čovek.

Cinizam krajnje usamljenosti je kalvarija koju ublažava drskost.

Smrt postavlja problem koji se supstituiše sa svim ostalim. Šta je kobnije u filozofiji, u naivnom verovanju u hijerarhiju zabuna?

Filozofija služi kao protivotrov za tugu. A mnogi još veruju u *dubinu* filozofije.

U ovom prolaznom svetu, naši aksiomi imaju vrednost tek *novinskih malih vesti*.

Strah je već u pećinskom dobu bio tekući proizvod. Zamislite smeh neandartalskog čoveka da je predvideo da će filozofi jednog dana polagati na njega očinsko pravo.

Greška filozofije je da je odveć *podnošljiva*.

Ostavljajući ideje takve kakve jesu, oni koji pate od nedostatka volje morali bi jedini da imaju pristup njima. Kad ih se dočepaju prezaposleni,

pitoma svakodnevna zbrka se preobraća u tragediju.

Prednost koja nam je data prilikom razmatranja života i smrti jeste u tome da o njima možemo da kažemo bilo šta.

Skeptik bi, kao i ostali ljudi, hteo da pati zbog himera koje sačinjavaju život. Ne uspeva u tome: on je mučenik *zdravog razuma*.

Prigovor na nauku: ovaj svet ne *zaslužuje* da bude shvaćen.

Kako je moguće biti filozof? Kako imati glavu za nasrtaj na vreme, lepotu, Boga i ostalo? Duh se nadima i skakuće bez stida i srama. Metafizika, poezija - drskosti vaške...

Paradni stoicizam: biti strasni privrženik *Nil admirari*, histeričar ataraksije.

Ako mogu da se borim protiv nastupa depresije, u ime koje vitalnosti se ustremljujem na

opsesiju koja mi pripada, koja mi *prethodi* Da bih se osećao dobro, služim se putem koji mi godi; „udaren“, ne odlučujem ja nego moja boljka. Za opsednute nema izbora: njihova opsesija je već izabrala za njih, pre njih. Birate kada raspolazete indiferentnim mogućnostima; ali, čistota neke zle boljke ide ispred raznolikosti puteva otvorenih izboru. Pitati se da li ste slobodni ili ne - to je već cepidlačenje u očima duha koji proždire kalorije i kalorije svojih delirijuma. Za njega, obasipanje slobode hvalama jeste razmetanje bestidnim zdravljem.

Sloboda? Sofizam onih koji se dobro osećaju.

Nezadovoljan stvarnim patnjama, nespokojnik sebi nameće imaginarne; on je biće za koje nestvarnost postoji, mora da postoji; bez nje, gde bi našao porciju nemira koje iziskuje njegova priroda?

Zašto se ne bih poredio s najvećim svecima?

- Jesam li utrošio manje ludila da bih očuvao svoje protivrečnosti nego što su ga oni potrošili da bi savladali svoje?

Kad je Ideja tražila utočište, morala je da se ucrvlja, budući da je naišla jedino na gostoljublje mozga.

Tehnika koju praktikujemo o svom trošku, psihoanaliza, degradira naše rizike, naše opasnosti, naše ponore; ona nas lišava naših prljavština, svega što nas čini neobičnim samima sebi.

Postojalo ili ne rešenje za probleme, to uznemirava samo manjinu; da su osećanja bez ishoda, da ni na šta ne izlaze, gube se u sebi, eto nesvesne drame svih, *afektivna nerešivost* od koje svako boluje a da o tome i ne misli.

Kad produbljujete neku ideju, nanosite joj štetu: oduzimate joj čar, naime život...

S nešto više topline u nihilizmu, bilo bi mi moguće - poričući *sve* - da stresem svoje sumnje i trijumfujem nad njima. Ali, imam jedino smisla za negaciju, nemam *milosti* za nju.

Okusili smo opčinjenost krajnostima, i zastali smo negde između diletantizma i dinamita!

Nikako Evolucija, Netrpeljivost bi morala biti dadaizam biologije.

Moja kosmogonija pridodaje prvobitnom haosu beskrajn niz trotački.

Sa svakom idejom koja se rodi u nama, nešto u nama truli.

Svaki problem profaniše misteriju; sa svoje strane, problem je profanisan rešenjem.

Patetika odaje dubinu rđavog ukusa; iste je vrste volja za pobunom u koju su se uživali jedan Luter, Ruso, Betoven, Niče. *Veliki naglasci* - plebejstvo usamljenika...

Ta potreba za grižom koja prethodi Zlu - šta kažem! - koja ga stvara...

Da li bih izdržao ma i jedan jedini dan bez ovog milosrđa mog ludila koje mi za sutradan obećava Sudnji dan?

Patimo: spoljašnji svet počinje da postoji...
Patimo suviše: on nestaje. Bol ga budi da bi de-
maskirao njegovu nestvarnost.

*

Kad se osloboda svake pristrasnosti, mišljenje se raspada, i oponaša nekoherentnost i rasipanje stvari koje bi da shvati. „Fluidnim“ idejama se *rasprostiremo* po stvarnosti, prihvatamo je; ne objašnjavamo je. Tako, skupo plaćamo „sistem“ koji nismo ni hteli.

Realnost mi izaziva astmu.

Mrsko nam je da do kraja dovedemo neku deprimirajuću misao, ma bila i neoboriva; opiremo joj se do trenutka dok nas ne ščepa za utrobu, dok ne postane nelagoda, istina i rastakanje puti. - Nikad nisam pročitao neku Budinu propoved ili Šopenhauerovu stranicu a da nisam *osetio vedrinu...*

Suptilnost srećemo:

- kod teologa - ne uspevajući da dokažu ono što iznose, prisiljeni su da se služe mnoštvom distinkcija u meri da zaluđuju duh: to oni i hoće.

Kakva li je virtuoznost potrebna da bi se anđeli razvrstali na desetine i desetine tipova! Ne insistirajmo na Bogu: njegova „beskonačnost“ izazvala je, trošeći ih, raspad mnogih mozgova;

- kod dokoličara - kod svetskih ljudi, kod nonšalantnih rasa, kod svih koji se hrane rečima. Konverzacija - majka suptilnosti... Da bi na nju bili neosetljivi, Nemci su zaronili u metafiziku. Ali, brbljivi narodi, stari Grci i Francuzi, vični milostima duha, izveštali su se u *tehnikama ničega*;

- kod progonjenih - prinudeni na obmanu, lukavstvo, švercovanje, oni vode dvostruki i lažni život: *neiskrenost* - iz potrebe - nadražuje inteligenciju. Sigurni u sebe, Englezi su uspavani: oni plaćaju tako vekove slobode u kojima su mogli da žive bez pribegavanja domišljatosti, licemernom smeškanju, očajničkoj okretnosti. Razumljivo je zašto su, kao antipod, Jevreji s povlasticom da su najbodriji narod;

- kod žena - osuđene na stidljivost, one moraju da kamufliraju svoje želje i varaju: *obmana je oblik talenta*, dok poštovanje „istine“ ide u korak s grubošću i nezgrapnošću;

- kod pokvarenjaka - koji nisu utamničeni..., kod onih o kojima sanja idealni krivični zakonik.

Još kao mladi okušavate se u filozofiji, u najmanju ruku tragate u njoj za nekom vizijom kao stimulansom; ustremljujete se na ideje, odgone-

tate delirijum koji ih je proizveo, sanjate da ga oponašate i preuveličavate ga. Mladićstvo uživa u žongliranju u visinama; kod mislioca, ono voli klovna; kod Ničea, voleli smo Zaratustm, njegove poze, njegovo mističko lakrdijaštvo, pravi *vašar vrhunaca*...

Njegova idolatrija snage manje otkriva evolucionistički snobizam nego neku unutrašnju napetost koju je projektovao napolje, neko pijanstvo koje tumači postajanje i prihvata ga. Iz toga bi morala da rezultira lažna slika života i istorije. Ali, trebalo bi preći preko toga, preko filozofske orgije, kulta vitalnosti. Oni koji su to sebi uskratili, nikada neće upoznati ponovni pad, antipod i grimase tog kulta; ostaće zatvoreni za izvore razočaranja.

S Ničeom smo verovali u trajnost transova; zahvaljujući sazrevanju našeg cinizma, otišli smo dalje nego on. Ideja o natčoveku izgledala nam je još samo kao suvišna kompozicija; izgledala nam je jednako egzaktna kao neka iskustvena činjenica. Tako čarobnjak naše mladosti iščezava. Ali, *ko* od njega - ako je on bio *mnogi* - još ostaje? Ekspert za svgrnuća, *psiholog*, agresivni psiholog, nikako samo posmatrač poput moralista. On se promeće u neprijatelja i stvara sebi neprijatelje. Ali, svoje neprijatelje izvlači iz sebe, kao poroke koje razotkriva. Okomljuje li se na slabe? Ne, nego preduzima introspekciju. I kad napada dekadenciju, opisuje svoje stanje. Sve njegove mržnje se posredno odnose na njega samog. Obznanjuje svoje slabosti i ustoličava ih u ideal; ako sebe proklinje, muče ga hrišćanstvo ili socijalizam. Njegova dijagnoza nihilizma je nepobitna;

jer sam je nihilista i to priznaje. Pamfletista zaljubljen u svoje protivnike, on ne bi sebe mogao da podnese ako se ne bi borio sa sobom, protiv sebe, ako ne bi premestio svoje jade drugde, u druge; *on se svetio nad njima zbog onoga što je bio*. Junački praktikujući psihologiju, strasnim zanesenjacima Nerazmrsivog nudi svu raznolikost ćorsokaka.

Njegovu plodnost merimo po mogućnostima koje nam pruža da ga neprestano poričemo, ne iscrpljujući ga. Nomadski duh, on se poima u variranjima svojih neravnoteža. U slučaju svih stvari, podržavao je za i protiv: to je postupak onih koji se predaju spekulaciji u nedostatku moći da pišu tragedije, da se rasipaju u mnoge sudbine. - Večno izlažući svoje histerije, Niče nas je rasteretio stida zbog naših; njegovi jadi su nam bili spasonosni. Otvorio je *doba „kompleksa“*.

„Čovečni“ filozof na svoju štetu zaboravlja da od nekog sistema jedino preživljavaju škodljive istine.

U doba kad smo, iz neiskustva, skloni filozofiji, odlučio sam, poput ostalih, da uradim tezu. Koju temu izabrati? Hteo sam da je istovremeno utrvena i neobična. Kad sam poverovao da sam je našao, pohitao sam da je saopštim svom mentoru.

- Sta biste mislili o *Opštoj teoriji suza* Osećam da sam kadar da na njoj radim.

- Mogućno - reče mi on - ali moraćete da se baš potrudite da bisle našli bibliografiju.

- To me ne brine. Cela Istorija će mi pomoći svojim autoritetom - odgovorio sam mu drskim i trijumfalnim tonom.

Ali, pošto me je, nestrpljivog, on prezirno pogledao, odjednom sam odlučio da u sebi ubijem *učenika*.

U nekadašnjim vremenima, filozofa koji nije pisao već razmišljao nije okruživao prezir; otkako se pada ničice pred efikasnošću, *delo* je postalo apsolut svetine; one koji ga ne prave smatraju za „gubitnike“. Ali, ti „gubitnici“ u drugom vremenu bi bili mudraci; oni će iskupiti naše tako što neće u njemu ostaviti traga.

Dođe čas kad skeptik, pošto je sve stavio u pitanje, nema više u da sumnja; tada on za kasnije odlaže svoj sud. Sta mu ostaje? Da se zabavlja ili otupi - lakomislenost ili animalnost.

Više puta mi se dogodilo da naslutim jesen mozga, svršetak svesti, poslednju scenu uma, potom svetlost koja mi je ledila krv!

Ka biljnoj mudrosti; odrekao bih se svih svojih strahova za *osmeh* nekog drveta...

Vreme i anemija

Kako mi je samo bliska ona luda starica koja je trčala za vremenom, koja je htela da ulovi *komad* vremena!

Postoji izvestan odnos između slabosti naše krvi i naše iskorenjenosti u trajanju: koliko belih krvnih zrnaca toliko praznih trenutaka... Ne proizlaze li naša *svesna* stanja iz obezbojenja naših želja?

Čemu pripisati da smo u samo podne pogođeni tananom strahotom vrtoglavice? Krvi, nebeskoj plaveti, ili anemiji koja je na pola puta između prvo dvoje?

Bledilo nam pokazuje do kog stepena je telo kadro da shvati dušu.

Sa svojim venama punim mraka, imaš svoje mesto među Ijudima još samo kao epitaf usred nekog cirkusa.

U samom srcu Neradoznalosti, pomišljate na neku snažnu epileptičku krizu kao na obećanu zemlju.

Utoliko ste ruiniraniji strašću što je njen predmet difuzniji; moja je bila Dosada: podlegao sam njenoj nepreciznosti.

Vreme me je zabranilo. Ne mogavši da sledim njegov ritam, zakačio sam se za njega i posmatram ga, ali nikada nisam u njemu: ono nije moj *element*. I stoga se zalud nadam da dobijem malo vremena od svakog.

Leukemija je vrt u kome cvate Bog.

Ako vera, politika i bestijalnost nagrízaju nadu, melanholiu sve ostavlja netaknutu: ona će prestati tek s našom krvi.

Dosada je strah u stanju larve; zlovolja - sanjalačka mržnja.

Naše tuge produžavaju misteriju koju ocrtava osmeh mumija.

Crna utopija, zebnja, jedina nas snabdeva *preciznostima* o budućnosti.

Povraćanje? Molitva? - Dosada nas uspinje put neba Raspeća koje nam u ustima ostavlja ukus saharina.

Dugo sam verovao u metafizičke vrline Umora: istina je da nas on uranja do samih korena Vremena; ali, šta o njima izveštavamo? Nekoliko koještarija o večnosti.

„Ja sam kao slomljena lutka čije su oči okrenute unutra.“

Ova reč duševnog bolesnika teži više od mnoštva introspektivnih dela.

Kad sve oko nas obljudavi, pravi tonik je radoznalost da saznamo *kako* ćemo izgubiti razum!

Kad bi nam bilo dopušteno da po svojoj želji napustimo ništavilo apatije, zarad dinamizma griže savesti!

Nadomak dosade koja me čeka, onaj ko je u meni izgleda tako prijatno nepodnošljiv da se ježim da iz njega crpim strah.

U svetu bez melanholiije, slavu je bismo pekli na roštilju.

Koristi li neko u svakoj prilici reč „život“ - znajte da je u pitanju bolesnik.

Interesovanje koje pokazujemo za Vreme potiče iz snobizma Nepopravljivog.

Da bi se poučili o tuzi, u zanatstvo Sete, izvesni ulažu sekundu, drugi život.

Mnogo puta sam se povlačio u to spremište zvano Nebo, mnogo puta sam se pokoravao potrebi da se *gušim* u Bogu!

Ja sam ono što jesam jedino iznad ili ispod sebe, u pomami ili klonulosti; na svom uobičajenom nivou, ne znam da postojim.

Nije lako steći neku neurozu; ko u tome uspe, raspolaže srećom u čijem okrilju sve prosperira: uspesi tu imaju vid poraza.

Možemo da delujemo samo u funkciji nekog ograničenog trajanja: jedan dan, jedna nedelja, mesec, godina, decenija ili jedan život. Ako, na nesreću, naše činove vezujemo za Vreme, vreme i činovi isparavaju: to je pustolovina u *ničemu*, geneza Ne.

Pre ili kasnije svaka želja mora da sretne svoj zamor: svoju istinu...

Svest o vremenu: atentat na vreme...

Zahvaljujući melanholiji - tom alpinizmu lenjih - osvajamo iz *svoje postelje* sve planinske vrhove i snevamo iznad svih provalija.

Dosađivanje je žvakanje vremena kao duvana.

Fotelja, ta velika rukovodilja, pokretačica naše „duše“.

Donosim odluku *uspravno*: ležem i - poništavam je.

Lako bismo se prilagodili svim mukama ako im razum ili vera ne bi podlegli.

U sebi sam tragao za sopstvenim uzorom. Da bih ga oponašao, predao sam se dijalektici ravnodušnosti. Tako je prijatnije ne uspevati!

Posvećivati ideji smrti sve časove koje zanat iziskuje... metafizičke bujice su osobina monaha,

razvratnika i skitnica. Neki činovnik bi u Budi video tek pukog *nezadovoljnika*.

Obavežite ljude da danima i danima leže: kreveti bi uspeli tamo gde su se ratovi i gesla nasukali. Jer, operacije Dosade po delotvornosti prevazilaze operacije oružja i ideologija.

Naša gadenja? - Obilazni putevi naših samogadenja.

Kad u meni plane neki revolt, gutam uspavljujuća sredstva ili konsultujem psihijatra. Svako sredstvo je dobro za onoga koga muči Ravnodušnost a da za nju nije predodređen.

Premisa danguba, tih rođenih metafizičara: Praznina je izvesnost koju, na kraju svoje karijere, a kao nagradu za njihova razočaranja, otkrivaju srčani ljudi i filozofi od zanata.

U meri u kojoj likvidiramo naše stidove, odbacujemo naše maske. Dolazi dan kad se naša igra prekida: nema više stidova, nema više maski. A nema više ni *publike*. - Isuviše smo precenjivali svoje tajne, vitalnost naših jada.

Svakodneвно se domundavam sa svojim skeletom, a to mi moje meso nikada neće oprostiti.

Ko gubi radost, nedostaje mu strogost; pogledajte, s druge strane, logiku ogorčenosti...

Ako si ma i jedan jedini put bio tužan *bez razloga*, bio si tužan celog svog života a da to nisi ni znao.

Švrljam kroz dane poput neke kurve u svetu bez trotoara.

Sa životom se sklapa sporazum jedino kad se kaže - *od sveg srca* - neka banalnost.

Između Dosade i Ekstaze protiče sve naše iskustvo vremena.

Vaš se život okončao? - Nikad nećete upoznati *oholost*.

Ušančujemo se iza svog lica; ludak se preko svog odaje. Nudi se, razotkriva drugima. Izgubivši svoju masku, objavljuje svoj strah, nameće ga prvodošlom, izlaže svoje zagonetke. Toliko indiskrecije razdražuje. Normalno je da bude sapet i izolovan.

Svaka voda ima boju davljenja.

Bilo zbog muke od griže, bilo iz neosetljivosti, ništa nisam preduzimao da bih očuvao ponešto od apsolutnog sadržanog u ovom svetu.

Postajanje: agonija *bez raspleta*.

Nasuprot zadovoljstvima, bolovi ne vode u zasićenost. Nema *prezasićenog* gubavca.

Tuga: apetit kojeg nikakva nesreća ne utoljava.

Ništa nas ne mazi toliko koliko opsednutost smrću; *opsednutost*, a ne smrt.

Ovi trenuci kad mi izgleda nekorisno da se dignem, podbadaju moju radoznalost za Neizlečive. Zakucani za postelju, i za Apsolut, koliko li samo oni moraju znati o svim stvarima! Ali, ja im se primičem samo umečima nepomičnosti, preživarstvom kasnog ustajanja.

Dokle god se dosada ograničava na poslove srca, sve je još moguće; proširi li se u oblast suđenja, propali smo.

Ne meditiramo dok smo u uspravnom položaju, još manje hodajući. Iz naše pomame da zadržimo okomitu poziciju, rođena je Akcija; takođe, da bismo protestovali protiv svojih zlodela, morali bismo da oponašamo stav leševa.

Beznade je drskost nesreće, oblik provokacije, filozofija za indiskretna razdoblja.

Ne plašite se više sutrašnjice kad naučite da punim rukama zahvatate u Prazninu. Dosada izvodi čuda: prazninu preobrača u supstancu, a ona sama je *prazna hraniteljka*.

Što sam stariji, sve manje mi se dopada da izvodim svog malog Hamleta. Ne znam već više, u pogledu smrti, koji nemir da osetim...

Zapad

Moderna gordost; izgubio sam prijateljstvo čoveka koga sam cenio, i da bih se ogorčio na njega - ponavljam da sam bio izopačeniji nego on...

Zalud Zapad traži neki oblik agonije dostojan svoje prošlosti.

Dok Kihot predstavlja mladost jedne civilizacije: on je *izmišljao* događaje; mi ne znamo kako da izmaknemo onima koji nas pritiskaju.

Istok se usredsredio na cvetove i odricanje. Mi mu suprotstavljamo mašine i napor, i ovu galopirajuću melanholiju, poslednji trzaj Zapada.

*

Kakva tuga videti velike nacije da prose do-
datak budućnosti!

Naše doba će biti obeleženo romantizmom
apatrida. Formira se već slika sveta u kome više
niko neće imati pravo građanstva.

U svakom građaninu danas počiva budući
doseljenik.

Hiljadu godina ratovanja konsolidovalo je
Zapad; jedan vek „psihologije“ dovelo ga je u
beziplazan položaj.

Putem sekti, gomila učestvuje u Apsolutu, a
neki narod manifestuje svoju vitalnost. Takve su
bile one koje su, u Rusiji, pripremile Revoluciju i
slovenski potop.

Otkako katolicizam pokazuje veliku strogost,
nagriza ga skleroza; zbog toga nije završena nje-
gova karijera: ostaje mu da žaluje za latinstvom.

Naša boljka koja je boljka istorije, propasti is-
torije, prisiljava nas da odemo još dalje od Vale-
rijeve reči, da joj izoštrimo domašaj: sad znamo
da je civilizacija *kao takva* smrtna, da galopiramo

put horizonta apopleksije, put najgorih čuda, prema zlatnom dobu užasa.

Po intenzitetu svojih konflikata, XVI vek nam je bliži nego ijedan drugi; ali, ne vidim Lutera, Kalvina, u našem vremenu. Upoređeni s tim gorostasima i njihovim savremenici, mi smo pigmeji obećani, fatalnošću znanja, monumentalnoj sudbini. - Ako nam nedostaje držanje, ipak smo za tačku iznad njih: u njihovom patništvu, imali su прибежиште, kukavičluk da se računaju među izabrane. Predodređenost, jedina hrišćanska ideja još zavodljiva, čuvala je za njih svoje dvostruko lice. Za nas, nema više izabranika.

Slušajte Nemce i Špance kako *sebe shvataju*: pevaće vam na uši uvek istu pesmu: tragično, tragično... To je njihov način da vam objasne svoje nevolje ili svoje zastoje, njihov način zaključivanja...

Osvrnite se na Balkan; u svakoj prilici ćete čuti: sudbina, sudbina... Pod tim narodi, odveć blizu svojim počecima, kamufliraju svoje neoperativne tuge. To je diskrecija pećinskih ljudi.

U dodiru s Francuzima, naučite da budete *učtivo* nesrećni.

Narodi bez smisla za budalaštine, lakomisljenost i približnost, koji *žive* svoja verbalna preterivanja, katastrofa su za druge i sebe. Preopširni su u ništavnim stvarima, ono što je ozbiljno smeštaju u dodatak, a tragično u sitniš na jelovniku. Pretrpaju li se još i strašću prema vernosti i groznom odvratnošću prema izdaji, ničemu se više ne možete nadati od njih, osim da će biti ruinirani. Da bi korigovali svoje zasluge, da bi se izlećili od svoje dubine, trebalo bi da se konvertuju na Jug i pelcuju virusom farse.

Da je Napoleon zauzeo Nemačku pomoću Marseljaca, lice sveta bi bilo drukčije.

Da li bi se teški narodi mogli meridionalizovati? Budućnost Evrope zavisi od tog pitanja. Ako Nemci ponovo počnu da rade kao nekad, Zapad je izgubljen; kao i ako Rusi ponovo ne nadu svoju staru ljubav prema lenčarenju. Trebalo bi i kod jednih i kod drugih razviti smisao za neradišnost, apatiju i sijestu, oslikati im slasti opuštanja i nepostojanosti.

... Osim ako se ne desi da se mi pomirimo s rešenjima koje Pruska ili Sibir nameću našem diletantizmu.

Nema evolucije niti poleta koje nisu destruktivni, makar u svojim najintenzivnijim trenucima.

Heraklitovo *postajanje* prkosi vremenima; Bergsonovo se pridružuje bezazlenim pokušajima i filozofskim starudijama.

Srećni li su monasi koji su, krajem Srednjeg veka, trčali iz mesta u mesto, obznanjujući kraj sveta! Njihova proročanstva nisu stigla da se is-pune? Šta mari! Mogli su da se opuste, da slobodno izlivaju svoju prestravljenost, obasipajući njome gomilu. Iluzorna terapeutika u vremenu poput našeg, kada je panika prožela moralne običaje, izgubila je svoje vrednosti.

Da biste rukovali ljudima potrebno je da praktikujete njihove poroke i nadodajete im. Pogledajte pape: dokle god su se kurvali, predavali incestu i ubijali, vladali su nad dobom; i Crkva je bila svemoćna. Otkako poštuju propise, samo propadaju: suzdržavanje, umerenost, za njih je bila fatalna; štovani su, niko ih se više ne boji. Sumrak koji sazda je instituciju.

Predrasuda o časti deo je rudimentarne civilizacije. Nestala je s pojavom lucidnosti, s kraljevanjem kukavica, onih koji, „shvativši“ sve, nemaju više ništa da brane.

Tokom tri stoleća Španija je ljubomorno čuvala tajnu Nedelotvornosti; tu tajnu danas poseduje čitav Zapad; nije je oteo, otkrio ju je sopstvenim naporima, *introspekcijom*.

Putem varvarstva, Hitler je pokušao da spase celu jednu civilizaciju. Njegov poduhvat bio je neuspeh; zbog toga, pak, on nije poslednja *inicijativa* Zapada.

Nesumnjivo, ovaj kontinent zasluživao je bolje. Čija je krivica da nije umeo da stvori čudovište drukčije vrste?

Ruso je bio nevolja za Francusku, kao i Hegel za Nemačku. Podjednako ravnodušna prema isteriji kao i prema sistemima, Engleska je išla putem osrednjosti; njena „filozofija“ je zasnovala vrednost *osećaja*, njena politika - vrednost *posla*. Empirizam je bio njen odgovor na nesuvisle zamisli s Kontinenta; Parlament - njen izazov utopiji, herojskoj patologiji.

Nema političke ravnoteže bez kvalitetnih ništavosti. Ko izaziva katastrofe? Manijaci kretanja, nemoćni, besani, promašeni umetnici koji su poneli krunu, mač ili uniformu, a više od svih - optimisti, oni koji se *nadaju* na leđima drugih.

Nije elegantno zloupotrebljavati nezgodu; izvesni pojedinci, kao i izvesni narodi, uživaju u tome dotle da obeščašćuju tragediju.

Lucidni duhovi, da bi ozvaničili svoju zamorenost i nametnuli je drugima, morali bi da se konstituišu u neki *Savez razočaranja*. Tako bi možda uspeli da ublaže pritisak istorije, da budućnost učine neobaveznom...

Redom sam obožavao i proklinjao znatan broj naroda; nikad mi nije palo na pamet da poreknem Spanca kakav bih voleo da budem...

I - Kolebljivi instinkti, oštećena verovanja, manije i bulažnjenja. Svuda penzionisani osvajači, rentijeri heroizma, sučelice prema mladim Alaricima koji vrebaju Rimove i Atine, svuda paradoksi limfatičara. Nekad su salonske dosetke prelazile zemlje, ometale glupost ili je istančavale. Koketna i nepristupačna, Evropa je bila u cvetu života; danas, oronula, više nikog ne uzbuđuje. Varvari, međutim, čekaju da naslede njene čipke i nerviraju se zbog njene duge agonije.

II - Francuska, Engleska, Nemačka, možda Italija. Ostatak... Kojim udesom se prekida neka civilizacija? Zašto su holandsko slikarstvo ili španska mistika cvetale tek trenutak? Toliko je

naroda koji su nadživeli svoj genij! I njihovo deklasiranje je tragično; ali, u slučaju Francuske, Nemačke i Engleske, ono je nepopravljivo unutrašnje, svršetak jednog procesa, srećno okončanje zadatka, prirodno je, objašnjivo, zasluženno. Da li je moglo biti drukčije? Te zemlje su prosperirale i ruinirane zajedno, duhom konkurencije, bratstva i mržnje. Na ostatku globusa, sveži šljam skuplja zalihe energije, umnožava se i čeka.

Plemena s vladarskim instinktima okupljaju se da bi obrazovala veliku snagu; dolazi trenutak kad, rezignirana i uzdrmana, čeznu za potčinjenom ulogom. Kad više ne osvajate, pristajete da budete osvojeni. Hanibalova drama bila je da je suviše rano rođen; nekoliko vekova docnije, našao bi otvorene kapije Rima. Carstvo bi bilo ispražnjeno, poput Evrope u naše dane.

III - U svemu smo okusili boljku Zapada. Umetnost, Ijubav, religija, rat - isuviše o tome znamo da bismo u to još verovali; a zatim, toliko je stoleća na to potrošeno... Minula je epoha *konačnog* u punoći; predmet pesništva? - iscrpljen. - Voleti? Sam ološ odbacuje „osećanje“. - Pobožnost? Pretražite katedrale: tu kleče još samo budale. Ko bi još da se bori? Heroj je zastareo; jedino je bezlični pokolj na delu. Mi smo vidoviti pajaci kojima je dodeljeno da se prenemažu pred neizlečivošću.

Zapad? *Šansa* bez sutrašnjice.

IV - Bez sposobnosti da svoju dovitljivost odbranimo od mišica, sve manje ćemo biti upotrebljivi za ma koji cilj: prvi koji dode svezaće nas. Osmotrite Zapad: prenakrcan je znanjem, beščašću i tromošću. Time je trebalo da

okončaju krstaški ratovi, vitezovi, pirati, na zaprepašćenje izvršene misije.

Kad je Rim odašiljao svoje legije širom sveta, nije poznavao istoriju, niti lekcije o sumraku. Naš slučaj nije takav. Kakav crni Mesija će se obrušiti na nas!

Ko god, iz rasejanosti ili nekompetencije, zaustavi ma koliko mali deo čovečanstva u njegovom hodu, njegov je dobročinitelj.

Katolicizam je stvorio Španiju samo da bi je bolje ugušio. To je zemlja u koju putujemo da bismo se divili Crkvi, i da bismo naslutili ponešto od zadovoljstva koje biste mogli priuštiti sebi kad тамо ubijete nekog sveštenika.

Zapad napreduje, plašljivo razvija svoju razmaženost - a ja već manje zavidim onima koji, videvši sumrak Rima, veruju da uživaju jedinstvenu, neprenosivu utehu.

Istina humanizma, poverenje u čoveka i ostalo, ima još samo snagu fikcije, procvat senke. Zapad je *bio* ta istina; još je jedino ta fikcija, ta senka. Obezoružan poput nje, nije mu bilo dato da je proveriti. Upražnjava je, izlaže, ali je više ne *nameće*, prestala je da bude *preteča*. Tako i oni koji

se hvataju za humanizam, služe se klonulim jezikom, lišenim afektivnog oslonca, sablasnim jezikom.

Posle svega, ovaj kontinent možda nije odigrao poslednju kartu. Sta ako bi krenuo da demoralise i ostatak sveta, da po njemu širi svoj zadah? - To bi za njega još bio način da sačuva svoj prestiž i održava svoje zračenje.

Bude li, u budućnosti, čovečanstvo iznova započelo, učiniće to sa svojim otpacima, s posvudašnjim degenericima, s talogom kontinenta; ocrtaće se karikaturalna civilizacija, kojoj će tvorci istinskog prisustvovati nemoćni, postideeni, malaksali, da bi naposljetku potražili utočište u idiotiji gde će zaboraviti na blesak njihove propasti.

Cirkus usamljenosti

I

Niko nije kadar da bdi nad svojom usamljenošću ako ne ume da bude mrzak.

Živim samo zato što je u mojoj moći da umrem kad mi se prohte: bez *ideje* o samoubistvu, odavno bih se ubio.

Skepticizam koji ne doprinosi ruiniranju našeg zdravlja, samo je intelektualna vežba.

U krajnjoj oskudici hraniti tiransku zlovolju, gušiti je pod suspregnutom okrutnošću, mrzeti se, u nedostatku potčinjenih za masakriranje, u nedostatku carstva za zastrašivanje, biti siromašni Tiberije...

U beznađu nadražuje njegova dobra utemeljenost, njegova očiglednost, „dokumentovanost“; ono je za reportažu. Ispitajte, naprotiv, nadu, njenu izdašnost u *laži*, njenu maniju da fabulira, njeno odbijanje događaja: izmetanje, fikcija. U tom izmetanju je život, iz te fikcije se on hrani.

Cezar? Don Kihot? Koga bih od njih dvojice, u svojoj uobraženosti, uzeo za uzor? Svejedno. Činjenica je da sam jednog dana, iz daleke doline, pošao u osvajanje sveta, svih pometnji sveta...

Kad iz mansarde posmatram grad, izgleda mi podjednako časno biti u njemu crkvenjak ili podvodač.

Ako bi trebalo da se odreknem svog diletantizma, onda bih se specijizovao u urlikanju.

Prestajete da budete mladi u momentu kad više ne birate svoje neprijatelje, kad se zadovoljavate onim koji su vam pod rukom.

Sva naše mržnje potiču od toga što, ostavši ispod nas, nismo mogli da im se pridržimo. To nikada nećemo oprostiti *drugima*.

Nošen Rasplinutošću, kačim se ma i za najmanju tugu kao za dasku spasa.

Hoćete li da umnožite neuravnoteženosti, da pogoršate duševne nemire, da sazidate ludnice u svakom ćošku grada?

Zabranite *psovanje*.

Razumećete tada njegove osloboditeljske vrline, njegovu terapeutsku funkciju, superiornost njegove metode nad metodom psihoanalize, istočnjačkih gimnastika ili Crkve, naročito ćete razumeti da zahvaljujući njegovim čudesima, njegovoj podršci u svakom trenu, većina nas nije poludela ili se pretvorila u zločince.

Radamo se s takvom sposobnošću za obožavanje da je ni deset drugih planeta ne bi mogle iscrpsti; Zemlja u tome uspeva po zvaničnoj dužnosti.

Probuditi se i ustati kao čudotvorac odlučan da ovaj dan nakreca čudima, a zatim se opet vrati-

ti u postelju i do mraka preturati po glavi ljubavne i novčane brige...

U dodiru s ljudima izgubio sam svu svežinu svojih neuroza.

Ništa toliko ne odaje svetinu koliko njeno odbijanje da bude razočarana.

Kad nemam ni pare u džepu, upinjem se da zamislim nebo *zvučnog svetla* koje, po japanskom budizmu, sačinjava jednu od etapa koju mudrac mora da pređe da bi prevazišao svet - možda i novac, dodao bih.

Od svih uvreda najgora je ona koja cilja na našu lenjost, koja joj osporava autentičnost.

U detinjstvu, moji drugovi i ja zabavljali smo se gledajući grobara na poslu. Ponekad bi nam on dobacio neku lobanju s kojom bismo mi igrali fudbal. Za nas je to bila radost koju nije pomračivala nikakva misao o smrti.

Tokom niza godina živeo sam u sveštencičkoj sredini u čijem bilansu su bile hiljade miropozmazanja; ipak, među njima nisam upoznao nijed-

no koje bi bilo zabrinuto Smrću. Kasnije, dato mi je da razumem da je jedini leš iz koga bismo mogli da izvučemo neku korist onaj koje se *priprema* u nama.

Bez Boga sve je ništavilo. A Bog? Vrhovno ništavilo.

II

Želja za umiranjem bila je moja jedina briga; sve sam joj žrtvovao, čak i smrt.

Tek pošto se neka životinja poremeti, počinje da liči na čoveka. Pogledajte besnog ili bezvoljnog psa: rekli bismo da čeka svog romanopisca ili pesnika.

Svako duboko iskustvo formuliše se u terminima fiziologije.

Maženje pretvara karakter u marionetu i, na časak, pod njegovom nežnošću, najživlje oči poprimaju kravlji izraz. Prodirući dublje od bolesti i, zavaravajući, u jednakoj meri, žlezde, utrobu i duh, ono je jedino oružje kojim raspolažemo da bismo potčinili bližnje, demoralisali ih i pokvarili.

U pesimisti se usaglašavaju nedelotvorna do-
brota i nezasićena zloća.

Iz potrebe za sabranošću, otposlao sam Boga,
rešio se poslednjeg *nametljivca*.

Što nas više nesreća okružuje, ukazuju nam se
kao sve ništavnije: čak je i naše postupanje zbog
toga izmenjeno. Pozivaju nas na paradiranje, guše
našu ličnost da bi u nama probudile puki *lik*.

...Drskost bi bila verovati da sam najnesrećnije
biće na zemlji, koliko god dugo da sam već utučen.

Velika je uvreda za čoveka misliti kako mu je,
da bi se uništio, potrebna neki dodatna pomoć, neka
sudbina... Nije li on već potrošio najbolji deo sebe
u likvidiranju sopstvene legende? U tom odbijanju
da traje, u tom samoužasavanju, počiva njegovo
izvinjenje ili, kako se nekad govorilo, njegova
veličina.

Zašto se izvlačiti i napuštati partiju, kad nam
ostaje još toliko da bismo bili *razočarani*.

Strasti, verski nastupi, netrpeljivosti, kad sam njihov predmet, rado bih sišao na ulicu da se borim i umrem, kao pristrasni zagovornik Rasplinutosti, kao besomučnik onog Možda...

Sanjao si da zapališ univerzum, a nisi čak uspeo ni da svoj plamen preneseš rečima, da u njima sam *goriš*.

Moj dogmatizam izlio se u psovkama, šta bih drugo mogao da činim nego da budem skeptik?

Usred ozbiljnih studija, otkrio sam da ću jednog dana umreti... Moja skromnost je time bila uzdrmana. Ubeđen da mi više ništa nije ostalo da naučim, napustio sam svoje studije da bih svet u obelodanio jedno tako značajno otkriće.

Pozitivni duh koji je loše krenuo, Rušitelj veruje, u svojoj prostodušnosti, da istine zaslužuju napor da budu uništene. On je izokrenuti tehničar, cepidlaka vandalizma, zabludeli jevanđelista.

Stareći, naučite da zamenjujete svoje muke za svoje podsmehe.

Ne pitajte me za program: nije li *disati* već jedan?

Najbolji način da se udaljimo od drugih jeste da ih pozovemo da uživaju u našim porazima; potom, sigurni smo da ćemo ih ostatak života mrzeti.

„Morali biste da radite, da zarađujete za život, priberite snage. - Moje snage? Rasuo sam ih, sve sam ih upotrebio da bih u sebi izbrisao ostatke Boga... A sad ću zauvek biti *nezaposednut*.“

Svak čin mazi hijenu u nama.

U najdubljjoj od naših nemoći, odjednom shvatamo *suštinu* smrti - ograničeno opažanje, otpor izražavanju; metafizičko rasulo koje reči ne umeju da ovekoveče. To objašnjava zašto nas, o toj temi, uskllici neke nepismene starice više prosvetljavaju od žargona filozofa.

Priroda je stvorila pojedince samo da bi smanjila Bol, da bi mu pomogla da se raspe o njihov trošak.

Dok je, da bismo zadovoljstvu pripojili svest o zadovoljstvu, potrebna senzibilnost nekog anatomskog modela ili duga tradicija poroka, bol i svest o bolu mešaju se čak i kod imbecila.

Zabašuriti patnju, degradirati je u nasladu - podvala introspekcije, lukavstvo delikamih, diplomatija stenjanja.

U tako čestim promenama položaja u odnosu na sunce, ne znam više kojom nogom da mu pristupim.

Kad izbegavate obavezu da imate neku sudbinu, otkrivajte jedino svakodnevnog sladokusca.

Što sam prema ljudima ravnodušniji, više me uznemiravaju; a kad ih prezirem, ne mogu da im pridem bez zamuckivanja.

Kad biste presovali mozak nekog ludaka, tečnost koja bi iz njega iscurila izgledala bi kao sirup nalik žuči koga luče izvesne tuge.

Neka niko ne pokušava da živi ako nije prošao obuku za žrtvu.

Više nego odbrambena reakcija, stidljivost je *tehnika*, koju megalomanija neshvaćenih neprestano usavršava.

Kad niste imali sreću da imate roditelje alkoholičare, treba se trovati celog svog života da biste nadoknadili tegobno nasledstvo njihovih svojstava.

Može h se pošteno govoriti o ičemu osim o Bogu i sebi?

Zadah stvora dovodi nas na trag nekog smrdljivog božanstva.

Kad bi Istorija imala neki cilj, naša sudbina, za nas ostale koji nismo ništa ispunili - koliko li bi ona bila tužna! Ali, u opštem besmislu, mi se prsimo, neefikasni smotanci, rulja ohola na svoju pamet.

Kakvo nespokoјstvo kad niste sigurni u svoje sumnje, i pitate se: jesu li to doista sumnje?

Ko se nije protivio svojim instinktima, ko sebi nije nametao dugi period seksualne askeze, ili nije upoznao lišavanja u apstinenciji, biće zatvoren za jezik zločina, kao i za jezik ekstaze: nikad neće razumeti opsesije Markiza de Sada, niti one svetog Jovana od Krsta.

Najmanje potčinjavanje, bilo to i želji za umiranjem, demaskira našu vernost obmani „ja“.

Kad ste izvrgnuti iskušēnju Dobra, otidite na pijacu, u gomili izaberite neku staricu, najnapušteniju, i pratite je u stopu. Videćete je u njenom nadraženom poletu, a da vam ni reč ne kaže, da bi ona mogla, zahvaljujući drhtavici koja potiče od zloupotrebe prideva, upoznati najzad trenutak aureole.

Zbog čega se rešavati Boga da bismo opet pali na sebe? Čemu to supstituisanje mrcina?

Prosjak je siromah koji je, željan pustolovina, napustio siromaštvo radi istraživanja džungli samilosti.

Nije moguće izbeći nedostatke ljudi a da istim putem ne pobegnu njihove vrline. Tako se ruinate pomoću mudrosti.

Bez nade u najveći bol, ne bih mogao da podnesem sadašnji bol, čak i ako je beskrajan.

Nadati se, to je *demantovati* budućnost.

U čitavoj večnosti, Bog je sve izabrao za nas, pa i kravate.

Nema akcije niti uspeha bez obraćanja totalne pažnje na *drugostepene* stvari.

„Život“ je zanimanje za insekta.

Žilavost koju razvijam u borbi s magijom samoubistva uveliko mi je dovoljna za spasenje, da se pretvorim u prašinu u Bogu.

Kad nas ništa više ne podbada, tu je „zlovolja“, poslednji stimulans. Ne znajući više kako da nas prode, sledimo je u razonodi, kao i u molitvi. Ukoliko sumnjamo da smo je se otarasili, onda „Daj nam našu svakodnevnu zlovolju“ postaje refren naših očekivanja i naših preklinjanja.

Kakve god da su operacije duha, nešto duboko nemoguće je *misliti* više od dva ili tri minuta dnevno; barem ukoliko se, iz sklonosti ili zbog profesije, tokom niza časova ne uvežbava nasilje nad rečima da bi se iz njih izvukle ideje.

Intelektualac predstavlja glavnu nevolju, kulminantni poraz *homo sapiensa*.

Iluzija da nikada nisam bio lakoveran potiče od toga da ništa nisam voleo a da istovremeno to nisam mrzeo.

Uzalud smo se prezasićavali, ostaćemo karikature našeg prethodnika, Kserksa. Nije h on proglasom obećao nagradu onome ko bude izmislio

neku novu nasladu? - Bio je to najmoderniji gest antike.

IV

Što više neki duh trči za *opasnostima*, utoliko više oseća potrebu da izgleda površan, da poprima izraz lakomislenosti, i umnožava nesporazume o sebi.

Kad pređete tridesetu, za događaje bi trebalo da se zanimete samo još kao astronom za naklapanja.

Idiot je jedini opremljen za disanje.

Sa starenjem, ne smanjuju se toliko naše intelektualne sposobnosti koliko ona *snaga očajavanja* čiju čar i smešnost nismo, kao mladi, umeli da cenimo.

Kakva šteta da, na putu do Boga, moramo da prođemo kroz veru!

Život - ta uobraženost materije.

Ko se opija bez predaha, nikada neće postići sigurnost onog Kreza iz azila koji je govorio: „Da bih bio miran, kupio sam sav vazduh, i učinio ga svojim vlasništvom.“

Ustručavanje koje osećamo pred nekim smešnim čovekom potiče od toga da je nemoguće zamisliti ga na njegovoj samrtnoj postelji.

Ubijaju se jedino optimisti, optimisti koji ne mogu da to više budu. Ostali, nemajući razloga da žive, zašto bi zbog toga umirali?

Naprasiti duhovi? To su oni koji se svete nad svojim veselim mislima koje rasipaju u svom sabračanju s drugima.

Nisam znao sve o njoj; naš razgovor zbog toga nije imao manje jezovit tok: govorio sam joj o moru, o onom Bogoslovovom komentaru. Kakvo je bilo moje zaprepašćenje kad joj, na kraju moje tirade o histeriji valova, izmače reč: „Nije dobro rastuživati se nad sobom.“

Neka je nesrećan nevernik koji, suočen sa svojim nesanicama, raspolaže tek ograničenom zalihom molitvi!

Da li je puka slučajnost što su svi koji su mi otvorili vidike o smrti bili otpaci društva?

Za ludaka, dobro je svako žrtveno jagnje. On podnosi svoja rasula kao tužilac; slama koje god hoće predmete i biča, jer mu izgledaju podjednako krivi; Delirijum je ekonomija ekspanzije; - obavezni na više od diskriminacije, previjamo se nad našim porazima, hvatamo se u njima, ne- moćni da ih nađemo izvan stvari ili hrane; zdrav razum nas primorava na zatvorenu ekonomiju, na autarhiju neuspeha.

“Loše mu dolikuje“, govorili ste mi, „da ne- prestano grdi red stvari.“ - Da li je moja greška što sam tek skorojević neuroze, Jov u traganju za gubom, Buda bofla, Skit tromi i zalutali?

Podrugivanja i uzdasi mi izgledaju podjed- nako valjani. Bilo da otvorim neki pamflet ili neku „Ars moriendi“, sve je u njima istinito... S

nehajem samilosti, rasprostirem se po istinama i mešam s rečima.

„Bićeš objektivan!“ - prokletstvo nihiliste koji *veruje u sve*.

Na vrhuncu naših odvratnosti, izgleda da se u naš mozak infiltrirao pacov da bi tamo sanjao.

Neće nam pouke stoicizma ukazati na korisnost poniženja ili zavodljivost sudbinskih udara- ca. Priručnici za neosetljivost suviše su razumni. Ali, ako bi svako pomzdo iskusio klošarsko stanje! Uprtiti prnje, ukotviti se na raskršću, pružiti ruku prolaznicima, izdržati njihov prezir ili im zahvaljivati za paricu - kakva disciplina! Ili izići na ulicu, vređati neznance, primati ćuške...

Odavno sam posećivao sudove s jedinim ciljem da tamo posmatram povratnike, njihovu nadmoć nad zakonima, njihovu revnost prilikom propadanja. A ipak, oni su bedni u poređenju s lakim ženama, s neusiljenošću koju one pokazuju u zatvoru. Toliko ravnodušnosti zbunjuje; nikakvog samoljublja; od uvreda ne krvare; nikav ih epitet ne ranjava. Njihov cinizam je oblik njihove časnosti. Sedamnaestogodišnja devojka, veličanstveno grozna, odvraća sudiji koji pokušava da joj iskamči obećanje da više neće opsedati trotoar: „Ne mogu da vam to obećam, gospodine Sudijo.“

Njena snaga se odmerava u poniženju. Da bismo ublažili sramote koje nismo upoznali,

morali bismo da ih nametnemo sebi, da pljunemo u bgedalo, očekujući da nas publika časti svojom pljuvačkom. Neka nas Bog čuva od *otmene* sudbe!

Toliko sam negovao ideju o fatalnosti, pothranjivao je po cenu znatnih žrtvi, da se, na posletku, ona utelovila: od apstrakcije kakva je bila, evo je kako treperi, uzdiže se preda mnom, i lomi me tokom celog života kojeg sam joj dao.

Religija

Kad bih verovao u Boga, moja zaslepljenost ne bi imala granice: šetao bih se nag po ulicama...

Toliki su se sveci obraćali lakoći paradoksa da je nemogućno ne citirati ih po salonima.

Kad bismo žderali s takvim apetitom za patnju za koji bi bile neophodne - da bi se s njim izišlo na kraj - hiljade i hiljade egzistencija, shvatamo kakav pakao mora da je izbijao iz ideje o seobi duša.

Izvan mateije, sve je muzika: sam Bog je tek zvučna halucinacija.

Slediti prethodnike nekog uzdaha moglo bi da nas dovede do pređašnjeg trenutka - kao i do šestog dana Stvaranja.

Jedino zahvaljujući orguljama razumemo kako večnost može da *evoluira*.

Ove noći u kojima je nemoguće dalje napredovati u Bogu, u kojima smo ga prošli u svim smerovima, u kojima smo ga istrošili silnim tapkanjem, ove noći iz kojih izranjamo s pomišlju da gabacimo u škart,... da obogatimo svet jednim otpatkom.

Bez opreznosti ironije, kako bi lako bilo osnovati neku religiju! Dovoljno bi bilo dozvoliti besposličarima da se okupe oko naših brbljivih zanosa.

Ne Bog, nego Bol uživa prednosti sveprisutnosti.

U presudnim iskušenjima, cigareta nam je od efikasnije pomoći nego jevanđelja.

Zuzo pripoveda da je bodežom, tamo gde je srce, urezao ime Isusovo. Nije krvario zalud: posle izvesnog vremena, svetlost je prosijala iz njegove rane.

Nije li moja najveća snaga u nepoverljivosti! Ne služim li joj, upisujući u svoje meso neko drugo ime, ime Protivnika, kao svetlosni znamen!

Hteo sam da se usidrim u Vremenu; nije bilo nastanjivo. Kad sam se okrenuo prema Večnosti, izgubio sam korak.

Nailazi trenutak kad svako sebi kaže: „ili Bog ili ja“, i baca se u okršaj iz koga oboje izlaze umanjeni.

Tajna nekog bića podudara se s patnjama kojima se nada.

U pogledu religijskog iskustva poznajući još samo nespokojsstva erudicije, naši savremenici *odmeravaju* Apsolut, ispitujući varijante, a svoje drhtaviee čuvaju za mitove, te vrtoglavice kojima se predaje istoričarska svest. Prestavši da mole, pretresaju molitvu. Nema više usklika; ništa osim teorija. Religija bojkotuje veru. Nekad, s lju-

bavljaju ili mržnjom, upuštali smo se u pustolovine u Bogu koji je, od neiscrpnog Ništa što je bio, sad još samo - na vrhuncu beznađa mističara i ateista - *problem*.

Poput svakog ikonoklasta, slomio sam svoje idole da bih žrtvu prinosio njihovim ruševinama.

Svetost me baca u jezu: to uplitanje u nesreće drugih, to varvarstvo milosrđa, ta pobožnost *bez* skrupula...

Otkuda potiče naša opčinjenost Reptilom? - Nije li to naša strepnja od poslednjeg iskušenja, od skorašnjeg pada i, ovog puta, nepopravljivog, koji će nas nagnati da se izgubimo kraj *uspomene* na Raj?

Onaj čas kad sam, prilikom ustajanja, čuo posmrtni marš koji sam, tokom dana, pevušio i koji je, uveče, istrošen, nestajao u *himni*...

Koliko li je hrišćanstvo krivo za kvarenje skepticizma! Neki Grk nije nikad združivao ječanje i sumnju. On bi, užasnut, ustuknuo pred

Paskalom, a još više pred inflacijom duše koja,
počev od Krsta, demonetizuje duh.

Biti nekorisniji od sveca...

U nostalgiji prema smrti, obuzima nas takva
mlitavost, takav preobražaj se odigrava u našim
venama, da zaboravljamo smrt, sanjareći još samo o
hemiji krvi.

Stvaranje sveta bilo je prvi čin sabotaže.

Nevernik prilepljen uz Bezdan, i besan što ni-
je kadar da se iz njega iščupa, razvija mistički žar
u konstruisanju sveta podjednako lišenog dubine
koliko je to i neki Ramoov balet.

U Starom zavetu bilo je poznato zastrašivanje
Neba, pretilo mu se pesnicom: molitva je bila
okršaj između stvora i njegovog tvorca. Jevanđe-
lje je došlo da ih izmiri: u tome je neoprostiva
greška hrišćanstva.

Onaj ko živi bez sećanja, nije izišao iz Raja: bilje se u njemu još uvek naslađuje. Ono nije bilo osuđeno zbog greha, na tu nemogućnost *zaboravljanja*, ali, mi, putujuće griže savesti, itd., itd.

(Žaliti za Rajem! - Od toga nema ničeg demodiranijeg, niti većeg provincijalizma ili izrazitije strasti za zastarelim.)

„Gospode, bez tebe sam lud, s tobom još ljudi!“ - Takav bi bio, u najboljem slučaju, ishod susreta između gubitnika odozdo i gubitnika odozgo.

Veliki prestup Bola jeste da je *organizovao* Haos, da ga je degradirao na univerzum.

Kakvo iskušenje kad u crkvama ne bi bilo vernika već samo grčenja Boga u kojima nas održavaju orgulje!

Kad okrznem Misteriju bez moći da se nasmejem, pitam se čemu služi ta vakcina protiv apsoluta zvana lucidnost.

Kakva nepravilnost kad bi trebalo da se naselite u pustinji! Prepređeniji od prvobitnih pustinjaka, naučili smo da je tražimo u sebi.

Tumarao sam oko Boga poput njuškala; nesposoban da ga istražim, uhodio sam ga.

Isus se, već dve hiljade godina, sveti nad nama zato što nije umro u postelji.

Diletanti se ne brinu za Boga; ludaci i pijanci, ti veliki specijalisti, predmet su njihovih premissljanja.

Ostatku rasuđivanja dugujemo povlasticu da smo još površni.

Eliminisati iz sebe sve otrove vremena da bismo sačuvali otrove večnosti - takva je detinjarija mističara.

Mogućnost obnavljanja putem jeresi obezbeđuje verniku znatnu superiornost nad nevernikom.

Nikad niste niže nego kad žalite anđele, osim možda ako biste da molite sve dok vam se mozak ne rastopi.

Još više nego religija, cinizam greši kad suviše pažnje posvećuje čoveku.

Između Francuza i Boga umeće se dosetljivost.

Kao što je red, prošao sam kroz argumente omiljene Bogu; njegova neegzistencija je, izgleda mi, iz toga izišla netaknuta. Njegov je genije da se poništi svakim svojim delom; njegovi branioci čine ga mrskim, njegovi obožavaoci - sumnjivim. Ko se plaši da ga voli, neka samo otvori svetog Tomu...

A ja pomišljam na univerzitetskog profesora iz Srednje Evrope koji je ispitivao jednu od svojih učenica o dokazima postojanja Boga; ona navede istorijski argument, ontološki itd. Ali, smesta se nadopuni: „Ipak, ne verujem u to.“ Profesor se nervira, ponavlja dokaze jedan po jedan; ona sleže ramenima, ustrajava u svojoj nepoverljivosti. Onda se učitelj uspravi, *rumen* od vere: „Gospodice, dajem vam svoju časnu reč da On postoji!“

... Argument koji, po njemu, vredi kao sve Teološke sume.

Sta reći o besmrtnosti? Pokušaj da je rasvetlimo, ili naprosto da joj pristupimo, pokazuje se kao zanošenje ili naklapanje. Rasprave se ispostavljaju kao ne manje nemogućna fascinacija. Za verovanje u njih, imamo samo da se pouzdamo u nekoliko dedukcija mrskih Vremenu... I evo nas opskrbljenih večnošću, nepovredjenih prašinom, oslobođenih hropca.

Ne teraju me navedene budalaštine da sumnjam u svoju krhkost. Koliko li su me, naprotiv, potresle meditacije starog prijatelja, putujućeg muzikanta i ludaka! Poput svih poremećenih, on sebi postavlja probleme: „rešio“ ih je znatan broj. Tog dana, pošto je završio svoj redovni obilazak kafanskih terasa, dode da me zapita o... besmrtnosti. „Ona je nemisliva“, kažem mu, potpuno očaran i obeshrabren njegovim neovovremenim očima, njegovim borama, njegovim dronjcima. Ponese ga neko pouzdanje: „Grešiš što u nju ne veruješ; ako ne veruješ u nju, nećeš preživeti. Siguran sam da mi smrt neće moći ništa. Uostalom, šta god ti rekao, sve ima dušu. Pazi, jesi li video ptice kako lepršaju po ulicama, zatim se odjednom uzdignu nad kućama da bi *gledale* Pariz? Imaju dušu, ne mogu da umru!“

Da bi ponovo ovladao nad duhovima, katolicizmu bi bio potreban neki pomamni papa, izjeden protivrečnostima, širitelj hysterije, varvarin koga su oblikovale dve hiljade godina bogoslovlja. - Jesu li u Rimu i ostatku hrišćanskog prosto-

ra sve zalihe mahnitosti potpuno iscrpljene? Od kraja XVI veka, Crkva, humanizovana, proizvodi još samo drugorazredne šizme, svakakve svece, beznačajne ekskomunikacije. I ako ne bi neki ludak došao da je spase, makar da je strmoglav u neki *drukčiji* bezdan.

Od svega što su teolozi dokučili, jedine čitljive stranice i jedine istinske reči posvećene su Protivniku. Koliko li se samo njihov ton menja a njihov žar razgoreva kad okrenu leđa Svetlosti i bace se na posao s Tamom! Rekli bismo da su tek tada u svom elementu, da tek tada otkrivaju sebe. Mogu, najzad, da mrze, imaju za to puno odobrenje; nije to više sublimno pređenje niti poučno ponavljanje. Mržnja može da bude prljava; rastakati je, ipak, opasnije je nego je zloupotrebjavati. U svojoj višnjoj mudrosti, Crkva je svojim prištedela takve rizike; da bi zadovoljila njihove instinkte, ona ih podbada protiv Zloduha; grčevito se kače za njega i glođu ga: srećom, ta je kost neiscrpna... Ako biste im je oteli, podlegli bi poroku ili apatiji.

Koliko god verovali da je Bog iseljen iz naše duše, on tamo još životari: osećamo dobro da se dosađuje, ali nemamo više dovoljno vere da bismo ga zabavljali...

Kakvu bi pomoć religija mogla da ponudi verniku koga su Bog i Đavo razočarali?

Zašto bih odložio oružje? - Nisam proživeo sve protivrečnosti, uvek čuvam nadu u neki novi *ćorsokak*.

Evo već koliko godina se ja *naočigled* dehristijanizujem!

Svako verovanje izbezobrazuje; ponovo stečeno, oživljava rđave instinkte; oni koji ga ne dele, oličavaju pobeđene i nesposobne, zaslužujući jedino samilost i prezir. Osmotrite novajlije u politici i, naročito, u religiji, sve one koji se uspeli da zainteresuju Boga svojim laktaškim trikovima, preobraćenike, nove bogataše Apsoluta. Sučelite njihovu bezobzirnost sa skromnošću i pristojnošću onih koji upravo gube svoju veru i svoja ubeđenja...

Na sopstvenim granicama: „Ono što sam pretrpeo, ono što trpim, niko to nikad ne bi mogao, čak ni ja.“

Kad, iz žudnje za usamljenošću, pokidamo svoje spone, obuhvata nas Praznina: ništa više, niko više... Koga još ukloniti? Otkuda iskopati neku trajnu žrtvu? - Takva smetenost otvara nas prema Bogu: barem smo s Njim sigurni da možemo beskonačno da *raskidamo*...

Vitalnost ljubavi

Žrtvujte dosadi samo erotska svojstva, unapred razočarana ljubavlju.

Ljubav koja se udaljava tako je raskošno filozofsko iskušenje da frizera pretvara u Sokratovog suparnika.

Umetnost ljubavi? To je umeti spojiti vampirski temperament i diskreciju anemone.

Po traženju muka, po stremljenju bolu, ljubomornik konkuriše mučeniku. Međutim, jednog kanonizujemo, a drugog ismevamo.

Zašto „mrtvačka kola Braka“ (*the Marriage hearse*)! Zašto ne mrtvačka kola Ljubavi? - Koliko je samo Blejkovo sužavanje za žaljenje!

Onan, Sad, Mazoh - srećkovići! Njihova imena, kao i njihovi podvizi, nikada neće proći.

Vitalnost Ljubavi; nepravедno bi bilo kuditi osećanje koje je nadživelo romantizam i bide.

Iskustvo onog ko se ubija zbog devojčure potpunije je i dublje nego kod junaka koji drma svetom.

Ko bi se trošio na seksualnost ako se ne bi nadao da će u njoj izgubiti razum ne samo na sekund, već za ostatak života?

Ponekad sanjam o ljubavi dalekoj i isparljivoj poput shizofrenije parfema...

Biti svestan svog mozga: pojava podjednako kobna za mišljenje i muževnost.

Zagnjuriti svoje lice među dve dojke, među dva kontinenta Smrti...

Kaluđer i mesar tuku se u svakoj želji.

Da biste imali neke veze s duhom, sa samopoštovanjem, strasti moraju biti simulirane, delirijumi lažni; *iskrena* osećanja pretpostavljaju nedostatak obzira prema sebi.

Da je bio srećniji u ljubavi, Adam bi nam uštedeo Istoriju.

Uvek sam mislio da je Diogen, u mladosti, pretrpeo neke ljubavne nedače; ne krećete putem podsmevanja bez doprinosa neke venerične bolesti ili mome koja vam ne daje.

Neke stvari se opraštaju jedino sebi; ako se upoznajete s drugima sa izvesnim gundanjem, bilo bi nemogućno da im još i pružite ruku.

Put je nesaglasna s milosrđem; orgazam preobražava sveca u vuka.

Posle metafora dolazi apoteka. - Tako se raspadaju velika osećanja.

Početi kao pesnik a završiti kao ginekolog! Od svih sudbina, najmanje valja zavideti sudbini ljubavnika.

Objavljujemo rat žlezdama, a metanišemo pred zadasima fanfulje... Sta može oholost protiv liturgije mirisa, protiv zoološkog tamjana?

Shvatiti ljubav čedniju od proleća koje bi - rastuženo preljubništvom cvetova - oplakivalo njihovo korenje...

Mogu da razumem i opravdam anomalije u ljubavi i u svemu: ali, prevazilazi me da je među budalama bilo nemoćnih.

Seksualnost: balkanizam tela, hirurgija i posmrtni ostaci, bestijalnost ranijeg sveca, tresak nekog smešnog i nezaboravnog stropošćavanja...

U sladostrašću, kao i prilikom panike, ponovo dosežemo naše početke; šimpanza, nepravедno

prognan, najzad dospeva do slave - u trajanju
jednog krika.

Ironijska sumnja u seksualnosti lažira njeno
upražnjavanje, i menja onog ko je praktikuje u
„razmetljivca“ Vrste.

Dve siromašne žrtve, očarane svojom mu-
kom, svojim zvučnim preznojavanjem. Na kakav li
samo ceremonijal prisiljavamo dubinu čula i
ozbiljnost tela!

Pući od smeha usred ječanja - jedino sredst-
vo da prkosimo naredbama krvi, zakoniku bio-
logije.

Ko ne bi prihvatio poveravanja neke jadne
vucibatine kod koje bi Tristan oličavao podvođača?

Dostojanstvo ljubavi odoleva u razočaranoj
naklonosti koja nadživljava jedan trenutak balav-
ljenja.

Kad bi nemoćni znali koliko je priroda bila
materinska prema njima, blagoslovili bi uspa-
vanost žlezda i hvalili je po uličnim uglovima.

Otkako je Šopenhaueru došlo budalasto nadahnuće da uvede seksualnost u metafiziku, a Frojd da razuzdanost zameni pseudonaukom o našim nemirima, svakom je omogućeno da nas zabavlja „značenjem“ svojih podviga, svojih stidljivosti i svojih uspeha. Sva poveravanja time počinju; svi razgovori u tome završavaju. Naše veze s drugima ubrzo se svode na nabranjanje njihovih stvarnih ili izmišljenih orgazama... Takva je sudbina naše rase, opustošena introspekcijom i anemijom, da se reprodukuje u rečima, da proširuje svoje noći i uvećava njihove iznemoglosti i trijumfe.

Što više neki duh odustaje od svega, više rizikuje, kad ga ljubav pogodi, da reaguje kao stidljiva devojka.

Dva puta se nude muškarcu i ženi: okrutnost ili ravnodušnost. Sve nam ukazuje da će oni izabrati drugi put, da među njima neće biti ni objašnjavanja ni raskida, nego da će nastaviti da se udaljavaju jedno od drugog, tako da će pederastija i onanizam, sugerisani u školama i hramovima, osvojiti gomile, hrpa ukinutih poroka ponovo ojačati, a naučni postupci naknaditi prinos spazma i prokletstvo sparivanja.

Mešavina anatomije i ekstaze, apoteoza nerešivog, idealna hrana za proždrljivost razočaranja, Ljubav nas vodi prema plićacima slave...

Volimo uvek, ipak; a to „ipak“ pokriva beskraj.

O muzici

Rođen sa običnom dušom, tražio sam drugu za muziku: to je bio početak nenadanih nesreća...

Bez imperijalizma pojma, muzika bi zauzimala mesto filozofije: bio bi to raj neizrecive očiglednosti, epidemija ekstaza.

Betoven je zagadio muziku: uveo je u nju varljivost raspoloženja, dozvolio je da u nju ude *bes*.

Bez Baha, teologija bi bila lišena predmeta, fiktivnog Stvaranja sveta, nepobitnog ništavila,
Ako neko sve duguje Bahu, to je svakako Bog.

Neka su sve melodije blizu one koju u nama guši dvostruka nemogućnost življenja i umiranja!

- Čemu se obraćati Platonu kad neki saksofon može podjednako dobro da nam nagovesti drugi svet?

Bez sredstava odbrane od muzike, prisiljen sam da trpim njen despotizam i, vođen svojim zadovoljstvom, da budem bog ili olupina.

Bilo je vreme kad se, ne mogući da pojmem večnost koja me je odvajala od Mocarta, nisam više bojao smrti. Tako je bilo sa svakim muzičarem, sa svakom muzikom...

Šopen je uzdigao klavir na rang sušice.

Zvučni univerzum: onomatopeja neizrecivog, razvijena zagonetka, opaženi beskraj, i neobuhvatan... Kad se dogodi da osetimo njegovu zavidljivost, planira se još samo da se balsamujemo u uzdahu.

Muzika je utočište za duše zagnojene srećom.

Nema istinske muzike koja nam ne omogućava da *opipamo* vreme.

Aktualni beskraj, nesmisao za filozofiju, jeste stvarnost, sama suština muzike.

Kad bih se povinovao laskanjima muzike, njenim pozivima, svim svetovima koje je stvarala i razarala u meni, odavno bih, iz gordosti, izgubio razum.

Severnjačka sklonost prema drukčijem nebu rodila je nemačku muziku - jesenja geometrija, alkohol pojmova, metafizička opijenost.

U Italiji u proteklom veku - vašar zvukova; nedostajala je dimenzija noći, umetnost presovanja senki da bi se iz njih iscedila esencija.

Valja se opredeliti između Bramsa ili Sunca...

Muzika, oproštajni sistem, evocira fiziku čije polazište ne bi bili atomi nego suze.

Možda sam se suviše oslonio na muziku, možda nisam preduzeo sve mere opreza u pogledu akrobatija sublimnog, u pogledu šarlatanstva neizrecivog...

Iz izvesnih Mocartovih andantea izbija neka eterična ojađenost, kao neki pogrebni san iz drugog života.

Kad je sama muzika nemoćna da nas spase, bodež blista u našim očima; više nas ništa ne podupire, osim možda općinjenost zločinom.

Koliko bih voleo da iščeznem u muzici, za kaznu što sam nekoliko puta posumnjao u suverenost njenih zlih čini!

Vrtoglavica istorije

U doba kad se čovečanstvo, tek razvijeno, okušavalo u nesreći, niko nije verovao da je kadar da iz nje proizvede jedan dan u nizu.

Da je Noje bio obdaren da čita budućnost, bez ikakve sumnje bi sam potopio svoju barku.

Uzburkavanje istorije spada u nadležnost psihijatrije, kao uostalom i sve pobude na delanje: *pomerati se* znači bankrotirati u razumu, to jest rizikovati ludačku košulju.

Događaji - tumori Vremena...

Evolucija: U naše dane, Prometej bi bio poslanik opozicije.

Čas zločina ne zvoni istovremeno svim narodima. Tako je objašnjiva stalnost istorije.

Svačija je ambicija da pronikne u Najgore, da bude savršeni prorok. A eto koliko je katastrofa na koje nismo pomišljali!

Nasuprot mnogim razdobljima u kojima je mučenje praktikovano aljkavo, ovo, zahtevnije, uvodi u njega brigu za čistunstvom koje čini čast našoj svireposti.

Svako negodovanje - od gundanja do luciferstva - označava zastoje u mentalnoj evoluciji.

Sloboda je vrhovno dobro jedino za one koje podstiče *volja* da budu jeretici.

Reći *pre sam za ovu vlast nego za onu* - znači održavati se na talasima; tačnije bi bilo tvrditi: više volim ovu policiju od one. Istorija se, u stvari, svodi na razvrstavanje policija; jer, šta pretresa istoričar ako ne predstavu koju ljudi stvaraju sebi o žandarmu tokom vekova?

Ne govorite više o potčinjenim narodima niti o njihovoj sklonosti slobodi; tirani su ubijeni isuviše kasno: to je njihovo veliko izvinjenje.

U mirnim vremenima, mrzeći iz zadovoljstva u mržnji, potrebno je da tražimo neprijatelje koji nam se dopadaju; tu delikatnu brigu prišteduju nam nemirna vremena.

Čovek *luči* propast.

Volim one narode astronoma: Haldejce, Asirce, pretkolumbovske narode, koji - iz sklonosti prema nebu - propadaju u istoriji.

Autentično izabrani narod, Cigani, ne snose odgovornost ni za koji događaj niti za ikakvu instituciju. Oni su trijumfovali na zemlji svojom brigom da ništa na njoj na *zasnuju*.

Još nekoliko naraštaja, pa će smeh, rezervisan za inicijate, biti podjednako nepraktičan kao i ekstaza.

Nacija se gasi kad više ne reaguje na fanfare:
Dekadencija je smrt *trube*.

Skepticizam je nadražaj za mlade civilizacije,
a sramota za stare.

Duševni terapeuti množe se kod bogatih naroda: odsustvo *neposrednih* strahova kod njih održava morbidnu klimu. Za očuvanje svog nervnog blagostanja, naciji je potrebna neka supstancijalna nesreća, neki predmet za njena nespokojstva, neka pozitivna muka koja opravdava njene „komplekse“. Društva se konsoliduju kad su u opasnosti, a atrofiraju - u neutralnosti. Tamo gde hara mir, higijena i komfor, psihoze se umnožavaju.

...Potičem iz zemlje koja je, budući da nije upoznala sreću, proizvela tek jednog jedinog psihoanalitičara.

Tirani, čija je svirepost utoljena, bivaju dobroćudni; sve će se vratiti u red ako robovi, ljubomorni, ne pretenduju da isto tako utole svoju. Sklonost jagnjeta da se pretvori u vuka uzrok je većini događanja. Oni koji nemaju očnjake, sanjaju o njima; hteli bi da proždiru kad dode njihov red, i to im polazi za rukom sa znatnom bestijalnošću.

Istorija - *taj dinamizam žrtava.*

Pošto je inteligenciju svrstala među vrline, a glupost među poroke, Francuska je proširila područje morala. Otuda njena prednost nad drugim nacijama, njena isparljiva nadnioč.

Stepen istančanosti neke civilizacije mogao bi se meriti po tome koliko ona broji bolesnika od jetre, nemoćnih ili neurotičara. - Ali, zašto se ograničavati na te kržljavce kad ima toliko drugih koji, neuhranjenošću svojih unutrašnjih organa i svojih žlezda, potvrđuju sudbonosni procvat Duha?

Biološki slabići, ne nalazeći nikakvo zadovoljstvo u životu, zapošljavaju se na preinačavanju podataka o njemu.

Zašto reformatore nisu izolovali s pojavom prvih *simptoma* vere? I što se čekalo s njihovim odašiljanjem u neki starački dom ili u zatvor? S dvanaest godina, Galilejac je tamo morao da ima svoje mesto. Društvo je loše organizovano: ništa ne preduzima protiv sumanutih koji ne umiru mladi.

Skepticizam suviše kasno širi svoje blagoslove nad nama, nad našim licima oštećenim

našim ubedeñjima, nad našim licima idealnih hijena.

Knjiga o ratu - Klauzeviceva - bila je na uzglavlju Lenjina i Hitlera. - I još se pitamo zašto je ovo stoleće osuđeno!

Da bismo prešli iz pećina u salone bilo nam je potrebno znatno vreme; da li bi nam isto toliko trebalo da predemo obrnuti put ili spalimo njegove etape? - jalovo pitanje za one koji ne *predosećaju* praistoriju...

Sve nevolje - revolucije, ratovi, proganjanja - potiču od jednog *otprilike*... upisanog na zastavi.

Jedino se promašeni narodi približavaju „ljudskom“ idealu; ostali, koji uspevaju, nose ožiljke svoje slave, svog pozlaćenog zverstva.

Prestravljeni, žrtve smo *agresije* Budućnosti.

Plaši me političar koji ne pokazuje neki znak pokvarenosti.

Veliki narodi, sa inicijativom u slučaju njihovih beda, mogu da ih variraju kako im se prohte; mali narodi svedeni su na nametnute bede.

Zebnja - ili fanatizam najgoreg.

Kad se ološ ovenča mitom, očekujete neki pokolj ili, još gore, novu religiju.

Munjevite akcije su privilegija naroda koji, bez smisla za zadovoljstva stola, ne poznaju poeziju poslastica i melanholiju varenja.

Bez istrajnosti u smešnom, da li bi ljudski rod trajao duže od jedne generacije?

Više je čestitosti i strogosti u okultnim naukama nego u filozofijama koje pripisuju neki „smisao“ istoriji.

Ovo stoleće me vraća u osvit vremena, u poslednje dane Haosa. Cujem materiju kako ste- nje; pozivi Neživog huje kroz prostor; moje kosti zarivaju se u praistorije, dok moja krv teče u ve- nama prvih reptila.

Najmanji pogled na putnu mapu civilizacije navodi me na Kasandrinu pretpostavku.

„Oslobođenje“ čoveka? - Doći će onag dana kad, rasterećen svoje finalističke navike, bude shvatio slučajnost svog pojavljivanja i proiz- voljnost svojih dokaza, kad se svako batrgne kao podskakujući i učeni mučenik, i kad, za samu svetinu, „život“ bude sveden na svoju tačnu meru, na *radnu hipotezu*.

Ko nije video bordel u pet časova izjutra, ne može da zamisli ka kojoj se zamorenosti upućuje naša planeta.

Istorija je *neodbranjiva*. U pogledu nje treba reagovati s postojanom bezvoljnošću ciničara; ili, u suprotnom, svrstati se sa svakim, hodati s ruljom pobunjenika, ubica i vernika.

Spoznaja čoveka je promašila? Promašila je već sa Adamom. Pitanje je, ipak, na mestu: da li ćemo imati dovoljno invencije da zamislimo inovatore, da *uvećamo* postojeći poraz?

Čekajući, istrajavajmo u nedostatku da smo ljudi, ponašajmo se kao lakrdijaši Pada, budimo strašno laki!

Ništa me ne teši da nisam upoznao trenutak kad se zemlja razdvojila od sunca ako je to bez perspektive da upoznam trenutak kad se ljudi budu odvojili od zemlje.

Nekad je neka protivrećnost teško prelazila u drugu; to osećamo podjednako koliko i da više ne znamo za koju da se zakaćimo, ni koju da rešavamo.

Okoreli racionalisti, nesposobni da se prilagodimo Sudbini ili da joj opazimo smisao, smatramo da smo središte naših činova, i verujemo da se *svojevoljno* stropoštavamo. Neko kapitalno iskustvo interveniše u našem životu, a sudbina, neodređena, apstraktna kakva je bila, stiće u našim očima ugled izvesnog čuvstva. Tako, svako od nas, na svoj način, stupa u Iracionalno.

Od srećne anomalije kakva je bila, neka civilizacija na kraju svog puta sparušuje se u red, postrojava po ma kakvim nacijama, kotrlja u propast, i preobraća svoj udes u jedini problem. Za ovu samoopsednutost, Spanija je savršeni model. Pošto je upoznala, u doba konkvistadora, zversku nadljudskost, spala je na preživljanje svoje prošlosti, na prežvakavanje svojih propusta, puštajući da se uplesnive njene vrline i njen genije; naprotiv, zaljubljena u svoj pad, prihvatila ga je kao novu nadmoć. Kako ne opaziti da ovaj istorijski mazohizam prestaje da bude španska osobenost i biva klima, tako reći recept za propadanje jednog kontinenta?

O temi starenja civilizacija, danas bi neki nepismenjak mogao da bude suparnik *po jezi* Gibonu, Ničeju ili Spengleru.

Kraj istorije, kraj čoveka? Da li je ozbiljno misliti o tome? - To su daleki događaji koje bi Zebnja - pohlepna na *iminentne* propasti - htela da po svaku cenu požuri.

Na izvorima praznine

Verujem u spasenje čovečanstva, u budućnost
cijanida...

Hoće li se čovek ikad oporaviti od smrto-
nosnog udarca što ga je naneo životu?

Ne bih umeo da se pomirim sa stvarima,
svakog trenutka trebalo bi da se iščupam iz vre-
mena da bih uspeo sebe da zagrlim.

Tek ispucali duh ima otvore na onostrano.

Ko pokušava da se usred mraka nade u ogle-
dalu, ne bi li video odražene zločine koji ga *očekuju*?

Kad ne bismo bili kadri da preuveličavamo naše nesreće, bilo bi nam nemoguće da ih podnosimo. Pripisujući im neuobičajene razmere, smatramo se izabranim prokletnicima, obrnutim izabranicima, maženim i stimulisanim nemilošću.

Za naše najveće dobro, u svakome od nas postoji razmetljivac u Neisceljivom.

Sve moramo da proveravamo, čak i jecaje.

Kad vam Eshil ili Tacit izgledaju isuviše mlaki, otvorite neko delo o životu insekata - biće to otkrovenje pomame i nekorisnosti, pakao koji, srećom po nas, nema ni dramaturga ni hroničara. Sta bi ostalo od naših tragedija ako bi nam neka pismena zverčica predočila svoje?

Ne delujete, međutim osećate groznicu velikih poduhvata; bez neprijatelja, vodite iscrpljujući okršaj. To je *besplatna napetost* neuroze koja čak i nekom bakalinu podaruje stresove potučenog generala.

Ne mogu da posmatram neki osmeh a da u

njemu ne pročitam: „Pogledaj me, poslednji put!“

Gospode, imaj milosti prema mojoj krvi, prema mojoj zapaljenoj anemiji!

Neophodna nam je usredsredenost, radinost i takt da bismo uništili naš *razlog postojanja*.

Kad mi padne na pamet da su individue samo kapljice koje ispljuvava život, a da sam život nije nešto bolje u pogledu materije, upućujem se u prvu krčmu sa idejom da nikada iz nje ne iziđem. A ipak, ispraznim li tamo i hiljadu boca, one mi neće dati ukus Utopije, tog verovanja da je nešto još moguće.

Svako se usamljuje u svom strahu - svojoj kuli od slonovače.

Tajna moga prilagodavanja životu? - Menjao sam beznada kao košulje.

U svakoj nesvestici, osećate kao neko poslednje čuvstvo - u Bogu.

Moja žudnja za agonijama učinila je da umirem mnogo puta tako da mi izgleda besramno da zloupotrebim još jedan leš iz koga više ništa ne mogu da izvučem.

Zašto Biće ili neka druga reč velikim slovom? Bog *zvuči* bolje. Trebalo bi to sačuvati. Zar eufonija ne bi morala da rukovodi igrom istina?

U stanju bezuzročnog paroksizma, umor je delirijum, a umorni - demijurg jednog poduniverzuma.

Svaki dan je Rubikon u kome bih hteo da se udavim.

Ni kod kojeg osnivača religije nećete naići na samilost uporedivu sa samilošću jedne od bolesnica Pjera Zanea. Ona je, između ostalog, imala krize zbog „onog nesrećnog okruga Sena-i-Oaza koji steže i sadrži okrug Sene, bez mogućnosti da ga se ikada otarasi“.

U samilosti, kao i u svemu, ludnica ima poslednju reč.

U našim snovima provaljuje ludak koji je u nama; pošto je vladao našim noćima, on zaspiva duboko u nama, u okrilju Vrste; poneki put ga, međutim, čujemo kako hrče u našim mislima...

Ko drhti zbog svoje melanholijske, ko se plaši da je izleči, s kakvim samo olakšanjem ustanovljuje da su njegove bojazni neosnovane, da je ona neizlečiva!

„Odakle blistavi izrazi na vašem licu? - Uspeo sam da preživim, vidite, tolike noći u kojima sam se pitao: hoću li se ubiti u zoru?“

Trenutak kad verujemo da smo sve razumeli, daje nam izgled ubice.

Izbijamo na neopozivo samo od trenutka kad više ne možemo da obnovimo svoja žaljenja.

Te ideje koje šestare prostorom i koje, iznenađeno, naleću na unutrašnje zidove lobanje...

Religijska priroda se manje definiše svojim ubeđenjima nego potrebom da produži svoje patnje s onu stranu smrti.

Prisustvujem, užasnut, smanjivanju svoje mržnje prema ljudima, kidanju poslednje spone koja me je vezivala za njih.

Nesanica je jedini oblik heroizma saglasan s posteljom.

Za ambicioznog mladića nema veće nesreće nego da se druži s poznavacima ljudi. Sreo sam ih trojicu ili četvoricu: *dotukli* su me u dvadesetoj godini.

Istina? Ona je kod Šekspira; neki filozof ne bi umeo da je prisvoji a da njegov sistem ne pukne.

Kad ste iscrpli izgovore koji podstiču na veselost ili na tugu, dospevate do toga da ih živite, jednu i drugu, u *čistom stanju*: tako se pridružujete ludacima...

Pošto ste tako često kod drugih otkrivali ludilo veličine, kako bih mogao, a da se ne nasmejem, da još verujem da sam potpuno neefikasan čovek, prvi među nekorisnima?

„Jedna jedina misao upućena Bogu više vredi od univerzuma“ (Katarina Emerih). - Ima pravo, ta jadna svetica...

Ludilo dosežu samo blebetala i ćutljivci: oni koji su se ispraznili od svake misterije i oni koji su je suviše nagomilali.

U užasu - obrnutoj megalomaniji - postajemo središte nekog svemirskog kovitlaca, dok se zvezde obrću oko nas.

Kad je na Drvetu saznanja neka ideja dovoljno sazrela, kakva slast da se u nju prodre, u njoj deluje kao larva, požuruje njen otpadanje!

Da ne bih vređao verovanja ili naporan rad drugih, da me ne bi optuživali ni za osornost ni za

besposličenje, bacio sam se u Rasulo, do te mere da od njega načinim svoj oblik pobožnosti.

Naginjanje samoubistvu je karakteristika bojažljivih ubica, uvažavalaca zakona; plašeći se da ubiju, snevaju da sebe unište, sigurni da su onda nekažnjivi.

„Kad se brijem, govorio mi je poluludak, ko me, osim Boga, sprečava da sebi prerežem grkljan?“ - Vera bi, ukratko, bila samo smicalica instinkta samoodržanja. Biologija je svuda...

Iz *straha od patnje* upinjemo se da ukinemo stvarnost. Budu li krunisani naši naponi, samo ukidanje o kome je reč pokazuje se kao zvor patnji.

Ko ne vidi smrt u ružičastom, boluje od daltonizma srca.

Budući da neće da slave pobačaj ili ozakone ljudožderstvo, modernim društvima predstoji da svoje teškoće rešavaju postupcima na drugi način ekspeditivnim.

Poslednje прибежиšte onima koje je pogodila sudbina jeste *ideja* o sudbini.

Koliko bih voleo da sam biljka, morao bih da pazim na izmet!

Ta gomila predaka koji jadikuju u mojoj krvi... Iz poštovanja prema njihovim nevoljama, stišavam disanje.

Sve proganja naše ideje, počevši od našeg mozga.

Ne možemo znati da li će se čovek još dugo služiti govorom ili će se opet, malo-pomalo, okrenuti *upotrebi* urlikanja.

Pariz, mesto najudaljenije od Raja, ne ostaje manje otuda jedino mesto s kvalitetnim beznađem.

U slučaju duša koje sam Bog ne bi mogao da spase, on bi morao da klekne i moli za njih.

Jedan bolesnik mi je govorio: „Čemu moji bolovi? Nisam pesnik da bih se njima služio ili iz njih crpao taštinu.“

Kad ne znamo više, pošto su likvidirane teme za revolt, protiv čega da ustanemo, zahvata nas takva vrtoglavica da biste dali svoj život u zamenu za neku predrasudu.

U bledilu, naša krv se povlači da ne bi bila između nas i ne znam čega...

Svakom njegovo ludilo: moje je bilo da verujem da sam normalan, opasno normalan. A pošto su mi drugi izgledali ljudi, završio sam u strhu, strahu od njih i, još više, strahu od sebe.

Posle izvesnih nastupa večnosti i groznice, pitamo se zbog čega ne bismo bili udostojeni da budemo Bog.

Meditativci i puteni: Paskal i Tolstoj. Naginjati se nad smrt ili je se gnušati, otkriti je putem duha ili fiziologije. - Podrivenih instinkata,

Paskal vlada nad svojim uzbunama, dok Tolstoj, u panici pred nestajanjem, podseća na unezverenog slona, savladanu džunglu. Ne mislimo više na *polutare krvi*.

Onaj koji je, zbog uzastopnih nesmotrenosti, propustio da se ubije, obezbeđuje sebi menicu veterana bola, penzionera samoubistva.

Što se više intimizujem sa sumracima, više se uveravam da su jedini, koji su nešto shvatili u našoj hordi, pevači, šarlatani i ludaci.

Ublažiti naše groze, preobratiti ih u *sumnje* - plan na koji nas nadahnjuje kukavičluk, taj skepticizam za opštu upotrebu.

Neželjeni napad na nas, bolest nas primorava na „dubinu“, osuđuje nas na nju. - Bolesnik? Metafizičar protiv svoje volje.

Pošto smo uzalud tragali za zemljom utočištem, pali smo na smrt - da bismo se, u tom novom egzilu, nastanili kao *građani*.

Svako biće koje se *manifestuje*, na svoj način podmlađuje prvobitni greh.

Brevijena nad dramom žlezda, pažljiva prema poveravanju sluzokoža, Odvratnost nas pretvara u fiziologe.

Kad krv ne bi imala taj bljutavi ukus, asketa bi se definisao svojim odbijanjem da bude vampir.

Spermatozoid je bandit u čistom stanju.

Skladištiti fatalnosti, opirati se između katehizama i orgija, zavaliti se u izbezumljenost i, kao zaglupljeni nomad, modelovati se prema Bogu, tom Apatridu...

Ko nije upoznao poniženje, ne zna šta će mu se dogoditi u poslednjem stadijumu.

Svoje sumnje sam mučno sticao; moja razočaranja, kao da su me odavno *očekivala*, došla su sama - prapočetna prosvetljenja.

Na globusu koji sačinjava njegov epitaf, dovoljno je reda da nas drži kao učtive leševe.

Hteli mi ili ne, svi smo psihoanalitičari, ljubitelji misterija srca i gaćica, gnjurci po užasu. Neka je nesrečan duh u svetlim ponorima!

U umorima, klizamo prema najnižoj tački duše i prostora, prema antipodima ekstaze, prema izvorima Praznine.

Što više susrećemo ljude, naše misli su sve crnje; a kad se, da bismo ih obasjali, okrenemo našoj usamljenosti, u njoj nailazimo na senku koju su one tamo rasprostrle.

Razočarana mudrost mora da dostigne do neke geološke ere: dinosauri će u njoj možda lip-sati...

Tek što sam odrastao, perspektiva smrti me je bacila u trans; da bih pobjegao iz njega, strmo-glavljivao sam se u bordel ili prizivao anđele. Ali, starenjem, padate na sopstvene muke, ne preduzimate više ništa da biste se iz njih izvukli, raskotjioćujete se u Bezdanu. - A ako je bilo vreme kad sam bio Ijubomorán na one egipatske monahe koji su kopali svoje grobnice da bi u njih lili suze, ja ću sad iskopati svoju i puštati da u nju padaju jedino opušci.

Sioranovi silogizmi

Ovo delo nam, kao i ostala od istog autora, dočaravaju možda najradikalniji vid čežnje za kućom koje nigde nema. Naša lutanja, bolovanja, naša smrtnost i, istovremeno, bezizglednost, te naša iskušenja kojima ne odolevamo, sve se to stiže i traje na Sioranovom misaonom vidokrugu. Moralni pesimizam, neprestano suočavanje sa ćorsokacima, dramatični napor da se opstoji u svetu koji se dekomponuje, obeležavaju njegovo suptilno aforističko pisanje.

Emil M. Sioran (*Cioran*, na rumunskom - *Ćoran*) rođen je 8. aprila 1911. godine u jednom selu (Rasinari) u Karpatima, gde je njegov otac bio pravoslavni sveštenik. Osnovnu školu pohađao je u varoši Sibiu, a umetnost je studirao na univerzitetu u Bukureštu. U postdiplomskim studijama posvetio se filozofiji. Godine 1937. odlazi u Pariz, zahvaljujući stipendiji Francuskog instituta, i u Parizu će ostati da živi do smrti, 20. juna 1995. Prvu knjigu, na rumunskom jeziku, objavio je 1934. godine, *Na vrhuncima beznađa*. Deo nje je svojevremeno objavljen i u srpskom prevodu (Petru Krdu). U njoj je već u klici, po autorovim rečima, sadržano sve ono što će potom pisati u svojim idućim delima. Na rumunskom je, 1937. godine, objavio i po mnogo čemu kontroverzni rad *Suze i sveci*, svojevrsni plod verske krize. U njemu se već odvajaju od berg-

sonizma koji je, po njemu, neoprostivo zanemarivao tragičku dimenziju života. Kako god bilo, po dolasku u Pariz, svoje nove knjige, na čelu s *Kratkim pregledom raspadanja*, piše na francuskom jeziku, i s njima pobire svetsku slavu kojoj se, inače, bespoštedno izrugivao.

Sam naslov knjige u vašim rukama ukazuje na ustajnu napetost u našoj duhovnosti. S jedne strane, logička moć našeg kritičkog zaključivanja, koja se od Aristotela utelovljuje najvećma u formi *silogizma*, i s druge strane - tragizam i očaj čovekovog opstanka na zemlji koji je obeležen egzistencijalnom *gorčinom*. Ma koliko *Silogizmi gorčine* izgledali prefigurirani radom fragmentacije, gotovo da ništa nije manje podvrgnuto „rasutosti“ od ove knjige. Od početka do kraja, od prvog do poslednjeg njenog paragrafa, nosi je ista opsesija: očuvati neprekidno dvostruku prednost oličenu u pogođenosti svetom i večnom podsmehu. Skeptički revolt, prožet poetskim elementima (pokatkad i s lirskim odbleskom), i stoički humor ovde idu ruku pod ruku. Ukratko, u pitanju je sjajna knjiga kojoj ćemo se hiljadu puta vraćati, jer je to knjiga biblijskog Jova koji je shvatio i oslobodio se.

Sioran
SILOGIZMI GORČINE

Izdavačko preduzeće
RAD a.d.
Beograd, Dečanska 12

Glavni urednik
Jovica Aćin

Za izdavača
Zoran Vučić

Lektor i korektor
Miroslava Stojković

Design
Nenad Čonkić

Realizacija
Aljoša Lazović

Priprema teksta
Grafički studio *RAD*

Štampa:
BUDUĆNOST,
Novi Sad, Šumadijska 12

CIP - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

82.01

Сиоран, Емил

Silogizmi gorčine / Sioran ; [preveo Jovica Aćin]. - Beograd : Rad, 1998 (Novi Sad : Budućnost). - 127 str. ; 20 cm. - (Biblioteka Pečat)

Prevod dela: Syllogismes de l'amertume / Emil Cioran. - Sioranovi silogizmi: str. 125-126.

ISBN 86-09-00531-3

ID=68700940

Formirani u školi bezvoljnika, u školi idolopoklonika fragmenta i ožiljka, pripadamo kliničkom vremenu u kome se računaju jedino *slučajevi*. Usredsređujemo se na ono što je neki pisac prečutao, na ono što je mogao da kaže, na njegove neme dubine. Ako za sobom ostavlja *delo*, ako je sebe izrazio, sebi je osigurao naš zaborav.

ISBN 86-09-00531-\$ t